

Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2024

© Μάρκος Τράκας / WWF Ελλάς

GREENPEACE

MEDASSET
Μεσογειακός Σύνδεσμος για τη
Συτήρια των Θαλάσσιων Χελωνών

Συγγραφή και επιμέλεια:

Σοφία Κόπελα, Βασιλική Στεργίου (WWF Ελλάς).

Συντακτική και συμβουλευτική ομάδα:

Παναγιώτα Θεοδώρου, Δάφνη Μαυρογιώργου (ΑΡΧΕΛΩΝ),
Άντζελα Λάζου Ντην (Blue Marine Foundation),
Άννυ Μητροπούλου (Cyclades Preservation Fund),
Κωνσταντίνα Ντεμίρη, Βασίλης Παπαδόπουλος, Δανάη Πορτόλου
(Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία),
Αντώνης Μπούγιας, Νίκος Χαραλαμπίδης (Greenpeace),
Ηλέκτρα Αθηναίου, Ιωάννης Γιώβος, Ρωξάνη Νασσάν Άγα - Σπυριδοπούλου (iSEA),
Κωνσταντίνα Ανδρεανίδου, Γιώργος Σαμψών (MEDASSET),
Βέρα Αλεξανδροπούλου, Λουκία Καλαϊτζή, Χριστίνα Οικονόμου
(Ίδρυμα Thalassa/ΑΕΝΑΟΣ ΘΑΛΑΣΣΑ),
Αμαλία Αλμπερίνι, Γιώργος Μελλισουργός, Δημήτρης Καραβέλλας,
Σπύρος Κοτομάτας, Χαρίκλεια Μινώτου (WWF Ελλάς).

Η παρούσα έκθεση εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προάγοντας τον στόχο 30X30 για ένα οικολογικά αντιπροσωπευτικό, συνεκτικό και καλά διαχειριζόμενο δίκτυο Θαλάσσιων Προστατευόμενων Περιοχών στην Ελλάδα», που υλοποιείται στην Ελλάδα από το WWF Ελλάς και τη Greenpeace, χρηματοδοτούμενο από το Oceans 5.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΟΨΗ 4

EXECUTIVE SUMMARY 7

ΕΙΣΑΓΩΓΗ 10

ΣΤΟΧΟΣ 30X30 ΓΙΑ ΤΙΣ ΘΠ 11

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΤΥΟ ΘΠ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ..... 14

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΘΠ..... 15

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 16

1. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ 17

2. ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ 25

3. ΦΥΛΑΞΗ, ΕΛΕΓΧΟΙ, ΕΠΙΒΟΛΗ ΚΥΡΩΣΕΩΝ 29

4. ΠΟΡΟΙ 33

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 35

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 38

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ 39

Φωτογραφία: © Γιώργος Ρηγούτσος / WWF-Ελλάς

Σύνοψη

Σκοπός της παρούσας έκθεσης είναι:

- α) η συνοπτική αξιολόγηση της διαχείρισης των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα,
- β) ο εντοπισμός των κύριων προκλήσεων και ελλείψεων σε ό,τι αφορά κρίσιμα στοιχεία της διαχείρισης, και
- γ) η διαμόρφωση προτάσεων για δράσεις προτεραιότητας για τη βελτίωση των στοιχείων αυτών.

Με την παρούσα αξιολόγηση αποσκοπούμε στο να συμβάλουμε ουσιαστικά και έμπρακτα στην ενίσχυση της διαχείρισης των Θαλάσσιων Προστατευόμενων Περιοχών (ΘΠΠ) στη χώρα μας βασιζόμενοι στην εμπειρία και στην τεχνογνωσία που έχουμε αποκτήσει από τη μακρόχρονη ενασχόλησή μας με τη διαχείριση των ΘΠΠ, προκειμένου να επιτευχθεί ουσιαστικά και αποτελεσματικά ο στόχος 30Χ30 στην Ελλάδα.

Το δίκτυο των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών (ΘΠΠ) διευρύνθηκε σημαντικά τον Δεκέμβριο 2017 με την ένταξη νέων θαλάσσιων περιοχών στο δίκτυο Natura 2000. Οι ΘΠΠ καταλαμβάνουν σήμερα έκταση 22.796 km² και καλύπτουν το 18,3% των ελληνικών χωρικών υδάτων. Τέλος, τον Απρίλιο 2024, στο πλαίσιο της 9ης Διεθνούς Διάσκεψης για τους Ωκεανούς, η κυβέρνηση ανέλαβε μια σειρά δεσμεύσεων κάποιες από τις οποίες σχετίζονται άμεσα με τα ζητήματα της διαχείρισης των ΘΠΠ. Η υλοποίηση των δεσμεύσεων αυτών στοχεύει να καλύψει υφιστάμενα κενά και ελλείψεις στη διαχείριση των ΘΠΠ στην Ελλάδα και είναι κρίσιμης σημασίας για την επίτευξη του στόχου 30Χ30.

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για την παρούσα αξιολόγηση της διαχείρισης των ΘΠΠ στηρίζεται σε ένα συνδυασμό υφιστάμενων μεθοδολογικών εργαλείων, και εστιάζει σε 4 αλληλένδετες θεματικές ενότητες, ήτοι (i) Νομοθεσία και διαχείριση, (ii) Διακυβέρνηση, (iii) Φύλαξη, Έλεγχοι και Επιβολή κυρώσεων και (iv) Πόροι, οι οποίες αντανακλούν κρίσιμα στοιχεία για την αποτελεσματική διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών.

Τα κύρια συμπεράσματα της αξιολόγησης είναι τα εξής:

Νομοθεσία – Διαχείριση: Πολύ λίγες θαλάσσιες περιοχές του δικτύου Natura 2000 έχουν θεσπισμένο προστατευτικό καθεστώς. Ειδικότερα, μόλις 12 (από τις 174) θαλάσσιες περιοχές Natura 2000 έχουν κάποιο καθεστώς προστασίας (είτε με προεδρικό διάταγμα είτε κυρίως με (προσωρινές) υπουργικές αποφάσεις) που αντιστοιχεί σε ποσοστό κάλυψης μικρότερο του 3.4% της συνολικής έκτασης των εθνικών υδάτων. Τα λίγα μέτρα που έχουν θεσπιστεί είναι αποσπασματικά, ενώ τα περισσότερα είναι προσωρινά. Επίσης, δεν συνάδουν με τις απαιτήσεις της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για «πλήρη, σαφή και επακριβή μέτρα», και δεν προσφέρουν ολοκληρωμένη προστασία από πέσεις και απειλές για τις θαλάσσιες περιοχές του δικτύου Natura 2000. Για τις θαλάσσιες Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ) που είχαν ενταχθεί στο δίκτυο Natura πριν από το 2017, η Ελλάδα δεν έχει συμμορφωθεί με την καταδικαστική απόφαση του ΔΕΕ για μη συμμόρφωση με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους για θέσπιση στόχων και μέτρων διατήρησης.

Περαιτέρω, επισημαίνεται ότι οι στόχοι διατήρησης που έχουν θεσπιστεί σε επίπεδο περιοχών Natura είναι άκρως ελλιπείς λόγω «ανεπαρκών δεδομένων». Το δε έργο των Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών που σχεδιάστηκε και υλοποιείται από το ΥΠΕΝ για να ανταποκριθεί στις ενωσιακές υποχρεώσεις της χώρας σημειώνει σημαντικές καθυστερήσεις οι οποίες θέτουν εν αμφιβόλω την ύπαρξη πολιτικής βούλησης εκ μέρους της χώρας για την ολοκλήρωση του έργου αυτού και τη θέσπιση προστατευτικών μέτρων σύμφωνα με την εθνική και ενωσιακή νομοθεσία. Προβληματική κρίνεται επιπλέον η ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία και η εφαρμογή της διαδικασίας για τη δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων έργων και σχεδίων στις περιοχές του δικτύου Natura 2000 (άρθρο 6 παρ. 3 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ).

Επίσης, ελλείπει θεσμοθετημένων σχεδίων διαχείρισης, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση δράσεων διαχείρισης στην πράξη δεν γίνεται κατά τρόπο συστηματικό αλλά κατά περίπτωση ανάλογα με τη διαθεσιμότητα των πόρων και του ανθρώπινου δυναμικού και εξοπλισμού/υποδομών. Τέλος, δράσεις παρακολούθησης πραγματοποιούνται κατά περίπτωση από τις Μονάδες Διαχείρισης των Προστατευόμενων Περιοχών (ΜΔΠΠ), σε ορισμένες περιπτώσεις σε συντονισμό με άλλους φορείς (π.χ. περιβαλλοντικές οργανώσεις), ωστόσο οι δράσεις αυτές εξαρτώνται από τους διαθέσιμους πόρους και το ανθρώπινο δυναμικό και γίνονται κατά μη συστηματικό τρόπο. Ομοίως, δεν υφίσταται συστηματικός σχεδιασμός για την αξιολόγηση της διαχείρισης των ΘΠΠ με σκοπό την προσαρμοστική διαχείριση.

Διακυβέρνηση: Η δημιουργία του ΟΦΥΠΕΚΑ, ενός κεντρικού φορέα υπεύθυνου για τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών, έχει συμβάλει στη συστηματοποίηση των διαδικασιών στις ΜΔΠΠ με σκοπό την επίτευξη μιας πιο ομοιογενούς και συνεκτικής προσέγγισης στη διαχείριση των ΘΠΠ στην Ελλάδα (συγκριτικά με το πρότερο καθεστώς). Ωστόσο, ελλείψεις και κενά παρατηρούνται σε σχέση με τη στελέχωση των ΜΔΠΠ και των κεντρικών υπηρεσιών του ΟΦΥΠΕΚΑ ειδικά λαμβάνοντας υπόψη τις ποικίλες και ετερόκλητες ανάγκες διαχείρισης, τη διευρυμένη χωρική κάλυψη των περιοχών ευθύνης και αρμοδιότητας κάθε ΜΔΠΠ και τις τοπικές ιδιαιτερότητες (όπως νησιωτικότητα των περιοχών). Επιπλέον, κρίσιμα στοιχεία για τη διακυβέρνηση, όπως ο απαιτούμενος συντονισμός μεταξύ των αρμόδιων αρχών και φορέων (ειδικά σε ό,τι αφορά τη συνεργασία μεταξύ ΥΠΕΝ και ΥΠΑΑΤ) καθώς και η συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών και άλλων εμπλεκόμενων φορέων στη διαχείριση των ΘΠΠ παρουσιάζουν ελλείψεις και κενά.

Φύλαξη, έλεγχοι, επιβολή κυρώσεων: Η πρόσφατη σύσταση Σωμάτων Φύλαξης Φύσης σε κάθε ΜΔΠΠ, η κατάρτιση Ειδικού Κανονισμού για τα σώματα αυτά και η διεύρυνση των ελεγκτικών αρμοδιοτήτων των ΜΔΠΠ/ΟΦΥΠΕΚΑ αποτελούν θετικές εξελίξεις στον τομέα αυτό. Ωστόσο, παρατηρούνται ακόμα πολλές ελλείψεις, όπως η ανεπαρκής στελέχωση των σωμάτων φύλαξης και ο περιορισμένος εξοπλισμός, ασάφειες και ανεπάρκειες στο νομικό πλαίσιο για τις αρμοδιότητες και τις διαδικασίες για τους ελέγχους και την επιβολή κυρώσεων, δυσκολίες και προκλήσεις στον συντονισμό με άλλες αρμόδιες αρχές, ανεπαρκής ανταπόκριση των αρχών σε περιστατικά παραβάσεων των προβλεπόμενων ρυθμίσεων και ελλιπείς έλεγχοι και επιβολή κυρώσεων στην πράξη.

Πόροι: Αναφορικά με τους διαθέσιμους πόρους και τη χρηματοδότηση, η συνολική κατάσταση κρίνεται βελτιωμένη, σε σχέση με την προ του 2020 κατάσταση, κυρίως λόγω της σταθερής χρηματοδότησης του ΟΦΥΠΕΚΑ/ΜΔΠΠ από τον τακτικό προϋπολογισμό του ΥΠΕΝ καθώς και λόγω της σημαντικής χρηματοδότησης από ΕΕ μέσω του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας που αποτελεί όμως ένα προσωρινό μέσο χρηματοδότησης έως το τέλος του 2026. Ωστόσο, κρίσιμο ζήτημα παραμένει η χρηματοδότηση για την ενίσχυση της στελέχωσης του ΟΦΥΠΕΚΑ/ΜΔΠΠ προκειμένου να ανταποκριθούν στο διευρυμένο και σύνθετο έργο τους, καθώς και η καταγραφή των χρηματοδοτικών αναγκών και των απαιτούμενων πόρων για να χρηματοδοτηθούν με συστηματικό και συνεκτικό τρόπο οι απαιτούμενες δράσεις και ενέργειες. Σημαντική έλλειψη είναι επίσης ο υπολογισμός του κόστους λειτουργίας των ΘΠΠ με παράλληλο σχεδιασμό για την εξασφάλιση της βιωσιμότητάς τους και της εξασφάλισης της συνέχειας της χρηματοδότησής τους.

Η παρούσα έκθεση καταλήγει σε **συγκεκριμένες δράσεις προτεραιότητας ανά θεματική ενότητα προκειμένου να βελτιωθεί και να ενισχυθεί η διαχείριση των ΘΠΠ**, οι οποίες συνοπτικά είναι ως εξής:

Νομοθεσία και διαχείριση

Ολοκλήρωση των Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών, άμεση έκδοση των προεδρικών διαταγμάτων και των σχεδίων διαχείρισης για όλες τις ΘΠΠ, τα οποία θα περιλαμβάνουν αναγκαία μέτρα διατήρησης και σχέδια παρακολούθησης και αξιολόγησης, και θέσπιση κατάλληλων στόχων διατήρησης.

Διακυβέρνηση

Στελέχωση του ΟΦΥΠΕΚΑ και των ΜΔΠΠ με επαρκές και κατάλληλο προσωπικό, ενίσχυση των συμμετοχικών διαδικασιών και του συντονισμού και συνεργασίας μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων (τοπικές Επιτροπές διαχείρισης, μνημόνια συνεργασίας και προγραμματικές συμβάσεις).

Φύλαξη, έλεγχοι, επιβολή Κυρώσεων

Κατάρτιση και υλοποίηση κατάλληλων σχεδίων φύλαξης για όλες τις ΘΠΠ, επαρκής και κατάλληλη στελέχωση των Σωμάτων Φύλαξης, ενίσχυση των αρμοδιοτήτων των ΜΔΠΠ και του συντονισμού μεταξύ των αρμόδιων αρχών και διασφάλιση των απαιτούμενων πόρων και του αναγκαίου εξοπλισμού.

Πόροι

Ολοκληρωμένος σχεδιασμός για την καταγραφή και αξιολόγηση των αναγκών και την ορθή κατανομή των διαθέσιμων πόρων, διαμόρφωση σχεδίου οικονομικής βιωσιμότητας για τη λειτουργία των ΘΠΠ και διασφάλιση των απαιτούμενων πόρων.

Executive Summary

The purpose of this report is a) to provide a rapid assessment of the management of marine protected areas (MPAs) in Greece, b) to identify the main challenges and management gaps, and c) to propose priority actions to address these gaps. In this respect, we aim to contribute substantially to the strengthening of the management of the MPAs in our country, based on the extensive experience and know-how gained from our long-term involvement with the management of MPAs, for the achievement of the 30X30 target in Greece.

The network of MPAs was significantly expanded in December 2017 with the inclusion of new marine Natura 2000 sites. MPAs currently occupy an area of 22,796 km² and cover 18.3% of Greek territorial waters. Most recently, key commitments related to the 30x30 and the MPAs were announced by the Greek Government at the 9th Our Ocean Conference hosted in Athens in April 2024. These commitments are deemed positive, but effective management and tangible action are the key challenges.

The methodology used for the MPA management assessment is based on a combination of existing methodological tools, and focuses on four interrelated themes, namely (i) Legislation and Management, (ii) Governance, (iii) Surveillance, Controls and Enforcement and (iv) Resources, which reflect critical elements for the effective management of protected areas.

The main conclusions of the assessment are as follows:

Legislation – Management: Very few marine Natura 2000 sites have a protective regime status and legally-established conservation measures. In particular, only 12 (out of 174) marine Natura 2000 sites have a protective regime (either presidential decrees or mainly (temporary) ministerial decisions) which correspond to less than 3.4% of national waters. The few measures adopted are fragmentary, while most are temporary. They do not comply with the requirements of Directive 92/43/EEC for ‘comprehensive, clear and precise measures’, and they do not ensure the overall coherence of marine Natura 2000 and protection against pressures and threats. Regarding marine Special Areas of Conservation (SAC) integrated into the Natura 2000 network before 2017, Greece has not complied with the judgment of the CJEU (C-849/19) which declared Greece to be in violation of the Habitats Directive 92/43/EEC for failing to establish all necessary conservation objectives and conservation measures.

Furthermore, it is noted that the conservation objectives established at Natura 2000 site level are incomplete due to ‘insufficient data’. The Special Environmental Studies project, designed and implemented by the Ministry of Environment and Energy to meet the country’s EU obligations, is significantly delayed, which calls into question the political will on the part of the government to complete this project and adopt protective measures in accordance with national and EU legislation. The transposition and implementation of the procedure for the appropriate assessment of the effects of projects and plans on Natura 2000 sites (Article 6(3) of Directive 92/43/EEC) is also problematic.

In the absence of legally-established management plans, the planning and implementation of management actions in practice is not systematic but on a case-by-case basis depending on the availability of resources. Monitoring actions are also inadequate due to lack of resources, and are mainly carried out on a case-by-case basis by the local management units in some instances in coordination with other stakeholders, i.e. environmental NGOs. Finally, management evaluation is not systematically planned and thus fails to contribute to the necessary adaptive management.

Governance: The newly-established Natural Environment and Climate Change Agency (NECCA), a central body responsible for the management of protected areas, has contributed to the standardization of procedures concerning the MPAs with a view to strengthening the management and achieving a coherent MPA network in Greece (compared to the previous regime). However, significant gaps and challenges are identified with respect to the necessary personnel of NECCA and the local management units, especially given the diverse management needs, the extended spatial coverage of the areas of responsibility of each unit and the local characteristics (such as the insularity). In addition, problems are identified in critical elements of governance, such as the necessary coordination between competent authorities and bodies (cooperation between the MoEE and the Ministry of Agricultural Development and Food) and stakeholder engagement and participation in the management of MPAs.

Surveillance, Controls, Enforcement: The establishment of “Nature Guards Bodies” in each local management unit, the development of a Special Regulation for these Bodies and the strengthening of NECCA’s responsibilities on controls and enforcement are positive developments in this field. However, there are still many gaps, such as insufficient resources in staff and equipment, inadequate and complex legal framework regarding enforcement-related competences and procedures, insufficient response of the authorities to incidents of non-compliance with the regulatory measures, inadequate controls and enforcement of sanctions in practice.

Resources: The overall situation on resources is considered to be improved compared to the pre-2020 situation, mainly due to the regular funding of NECCA from the ordinary budget of the Ministry of Environment and Energy as well as due to the significant EU funding through the RRF, which is however a temporary financing instrument until the end of 2026. However, critical issues and challenges remain, such as ensuring the necessary funding to support the staffing of NECCA and the local management units so as to respond to their diverse needs, the lack of systematic recording of funding needs and calculation of the MPA’s operational costs to ensure their sustainability and the continuity of their funding.

The report concludes with **specific priority actions per theme for strengthening the management of MPAs**, summarized as follows:

Legislation and Management

Completion of the Special Environmental Studies, issuance of the presidential decrees and management plans for all MPAs, which will include the necessary conservation measures, monitoring and assessment plans, and establishment of the appropriate conservation objectives.

Governance

Ensuring the appropriate staffing of NECCA, strengthening the participatory processes and coordination between all stakeholders (local management committees, MoUs and programming contracts).

Surveillance, Controls and Enforcement

Preparation and implementation of appropriate surveillance plans for all MPAs, adequate staffing of the Nature Guards bodies, strengthening of NECCA/management units control and enforcement competences, coordination among competent authorities and ensuring the necessary resources (including equipment).

Resources

Integrated planning for the identification and assessment of funding needs, proper allocation of the available resources, development of financial viability plans for the operation of MPAs and securing the necessary funds.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο-Σκοπός

Σκοπός της παρούσας έκθεσης είναι:

- α) η συνοπτική αξιολόγηση της διαχείρισης των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών (ΘΠΠ) στην Ελλάδα,
- β) ο εντοπισμός των κύριων προκλήσεων και ελλείψεων σε ό,τι αφορά κρίσιμα στοιχεία της διαχείρισης, και
- γ) η διαμόρφωση προτάσεων για δράσεις προτεραιότητας για τη βελτίωση των στοιχείων αυτών.

Με την παρούσα αξιολόγηση αποσκοπούμε στο να συμβάλουμε ουσιαστικά και έμπρακτα στην ενίσχυση της διαχείρισης των ΘΠΠ στη χώρα μας βασιζόμενοι στην εμπειρία και στην τεχνογνωσία που έχουμε αποκτήσει από τη μακρόχρονη ενασχόλησή μας με τη διαχείριση των ΘΠΠ, προκειμένου να επιτευχθεί ουσιαστικά και αποτελεσματικά ο στόχος 30Χ30 στην Ελλάδα.

© Βαγγέλης Παράβας / WWF Ελλάς

ΣΤΟΧΟΣ 30Χ30 ΓΙΑ ΤΙΣ ΘΠΠ

Για την αναστροφή της απώλειας της βιοποικιλότητας και την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης, το νέο παγκόσμιο πλαίσιο για τη βιοποικιλότητα Κουνμινγκ-Μόντρεαλ έχει θέσει συγκεκριμένο στόχο για την προστασία του 30% των χερσαίων, υδάτινων, θαλάσσιων και παράκτιων περιοχών του πλανήτη, ιδίως αυτών με ιδιαίτερη σημασία για τη βιοποικιλότητα και τις οικοσυστημικές λειτουργίες και υπηρεσίες, μέσω της θέσπισης οικολογικά αντιπροσωπευτικών, συνεκτικών και με δίκαιη διακυβέρνηση συστημάτων προστατευόμενων περιοχών και άλλων αποτελεσματικών χωρικών μέτρων διατήρησης.¹

Αντίστοιχος στόχος έχει τεθεί στο Στρατηγικό Πρόγραμμα Δράσης για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας στη Μεσόγειο² και στην Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη βιοποικιλότητα³. Ειδικότερα, η τελευταία προβλέπει στόχο για νομική προστασία τουλάχιστον του 30% της χερσαίας έκτασης της ΕΕ και του 30% της θαλάσσιας περιοχής της ΕΕ και ενσωμάτωση οικολογικών διαδρόμων, στο πλαίσιο ενός πραγματικού διευρωπαϊκού δικτύου για τη φύση.

Είναι σαφές από τα παραπάνω ότι για την επίτευξη του στόχου 30Χ30 δεν αρκεί μόνο η δημιουργία ΘΠΠ με χωρική κάλυψη του 30% των θαλασσών, **αλλά το δίκτυο αυτό των ΘΠΠ θα πρέπει να διέπεται από αποτελεσματική και συμμετοχική διαχείριση**. Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική περιλαμβάνει σαφή δέσμευση για «αποτελεσματική διαχείριση όλων των προστατευόμενων περιοχών, με τον καθορισμό σαφών στόχων και μέτρων διατήρησης και την κατάλληλη παρακολούθησή τους».

Παράλληλα, η οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους προβλέπει συγκεκριμένες υποχρεώσεις για τη θεσμική θωράκιση των περιοχών του δικτύου Natura 2000 μέσω της θέσπισης στόχων διατήρησης και μέτρων διατήρησης για τις Ειδικές Ζώνες Διατήρησης και μέτρα προστασίας για την αποφυγή υποβάθμισης των προστατευόμενων φυσικών οικοτόπων και όχλησης των προστατευόμενων ειδών για όλες τις περιοχές του δικτύου (άρθρο 6 παρ. 1 και 2 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ). Προβλέπει επίσης την υποχρέωση εκπόνησης δέουσας εκτίμησης των επιπτώσεων έργων της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής και σχεδίων στις περιοχές Natura 2000 (άρθρο 6 παρ. 3 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ). Οι στόχοι για τις ΘΠΠ συνδέονται άμεσα με την εφαρμογή της οδηγίας-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική (οδηγία 2008/56/ΕΚ) η οποία επιτάσσει τη λήψη αναγκαίων μέτρων για την επίτευξη ή διατήρηση της καλής περιβαλλοντικής κατάστασης του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Επίσης, η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη βιοποικιλότητα, και ειδικότερα το Σχέδιο Δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την προστασία και αποκατάσταση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων για βιώσιμη και ανθεκτική αλιεία, που εκδόθηκε κατ' εφαρμογή της, προκρίνουν την ανάγκη θέσπισης μέτρων διαχείρισης της αλιείας στις ΘΠΠ για να συμβάλουν στην αποτελεσματική διαχείριση τους στο πλαίσιο επίτευξης του στόχου 30Χ30.⁴

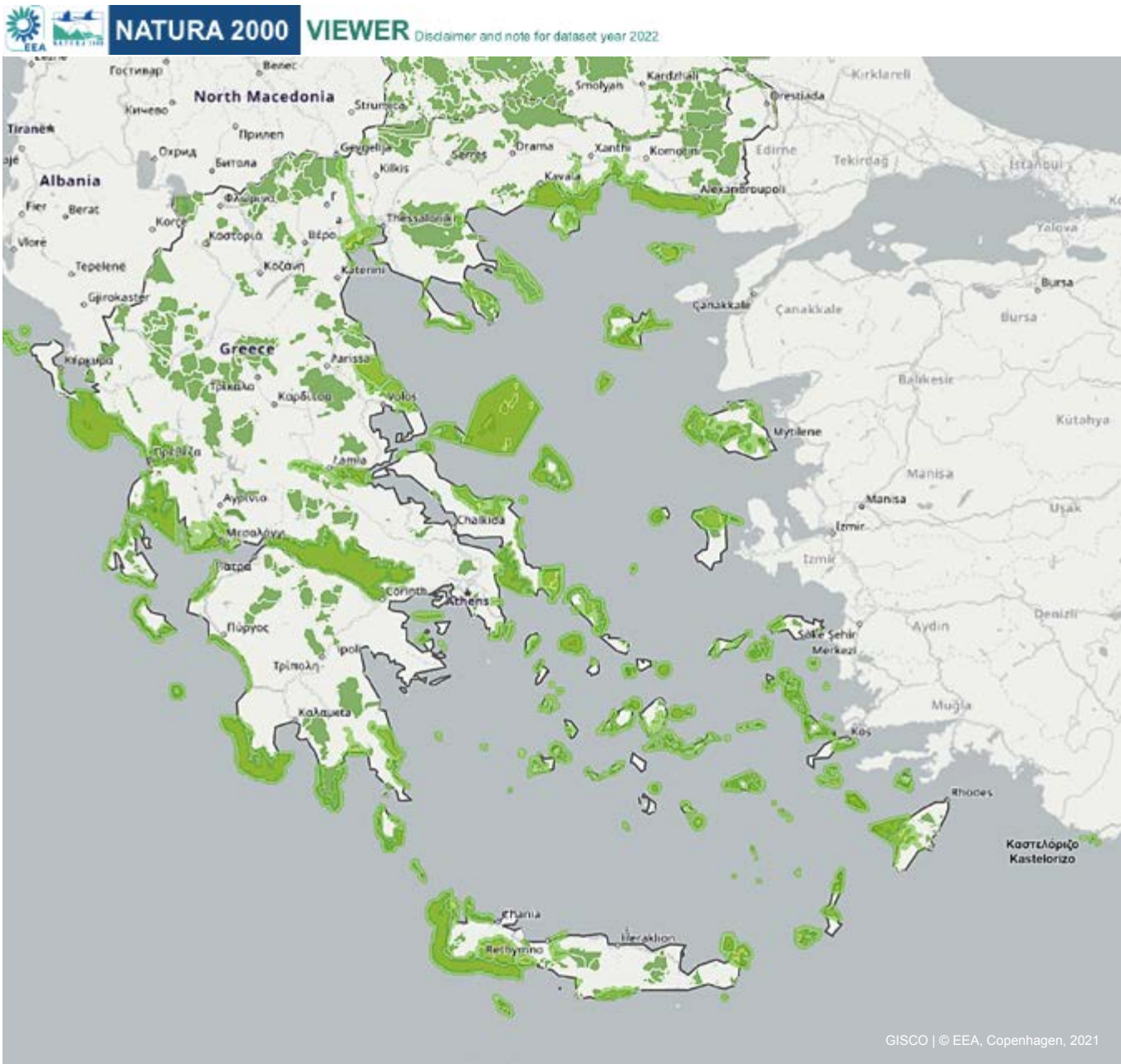
Η Ελλάδα έχει ενσωματώσει τον στόχο 30X30 στην εθνική νομοθεσία⁵ η οποία προβλέπει επίσης τα εργαλεία για τη θεσμική θωράκιση και διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών με ενσωμάτωση και των σχετικών ενωσιακών οδηγιών. Όπως θα διαφανεί από την παρούσα έκθεση, η Ελλάδα υπολείπεται σημαντικά σε κομβικά στοιχεία της διαχείρισης των ΘΠΠ.

Η Εθνική Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης για τη βιοποικιλότητα περιλαμβάνει δράσεις για τις προστατευόμενες περιοχές,⁶ ωστόσο η Ελλάδα έχει υποχρέωση να επικαιροποιήσει την εθνική στρατηγική για να την εναρμονίσει με τους στόχους του νέου παγκόσμιου πλαισίου Κούνμινγκ-Μόντρεαλ για τη βιοποικιλότητα.

Στο πλαίσιο της 9^{ης} Διεθνούς Διάσκεψης για τους Ωκεανούς, τον Απρίλιο 2024, η Κυβέρνηση ανέλαβε δεσμεύσεις που σχετίζονται άμεσα με τις ΘΠΠ. Η υλοποίηση των δεσμεύσεων αυτών στοχεύει να καλύψει υφιστάμενα κενά και ελλείψεις και είναι κρίσιμης σημασίας για την επίτευξη του στόχου 30X30 στην Ελλάδα.

- Απαγόρευση της μηχανότρατας σε όλες τις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές έως το 2030, ξεκινώντας από τα θαλάσσια εθνικά πάρκα έως το 2026. (Δέσμευση 01)
- Δημιουργία δύο νέων εθνικών θαλάσσιων πάρκων σε Ιόνιο και Αιγαίο⁸ το 2024 με στόχο την κάλυψη άνω του 32% των χωρικών θαλάσσιων υδάτων (Δέσμευση 02)
- Καθιέρωση εθνικού συστήματος παρακολούθησης και επιτήρησης των ΘΠΠ (Δέσμευση 03)
- Χαρτογράφηση θαλάσσιων οικοτόπων των ελληνικών ΘΠΠ (Δέσμευση 04)
- Δράση για τον εντοπισμό θαλάσσιων οικοτόπων μεταναστευτικών διαδρομών και περιοχών αναζήτησης τροφής θαλάσσιων χελωνών και ανάπτυξη ψηφιακού συστήματος υποστήριξης αποφάσεων (DSS) για τον μετριασμό των επιπτώσεων της αλιείας στις θαλάσσιες χελώνες (Δέσμευση 05)
- Διαχείριση και Χωροταξικός σχεδιασμός των ελληνικών ΘΠΠ (Δέσμευση 09)
- Αποκατάσταση του 30% συγκεκριμένων τύπων θαλάσσιων οικοτόπων έως το 2030 με αύξηση του επιπέδου προστασίας των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών, με αύξηση του μεγέθους τους και με οριζόντια μέτρα (Δέσμευση 12)

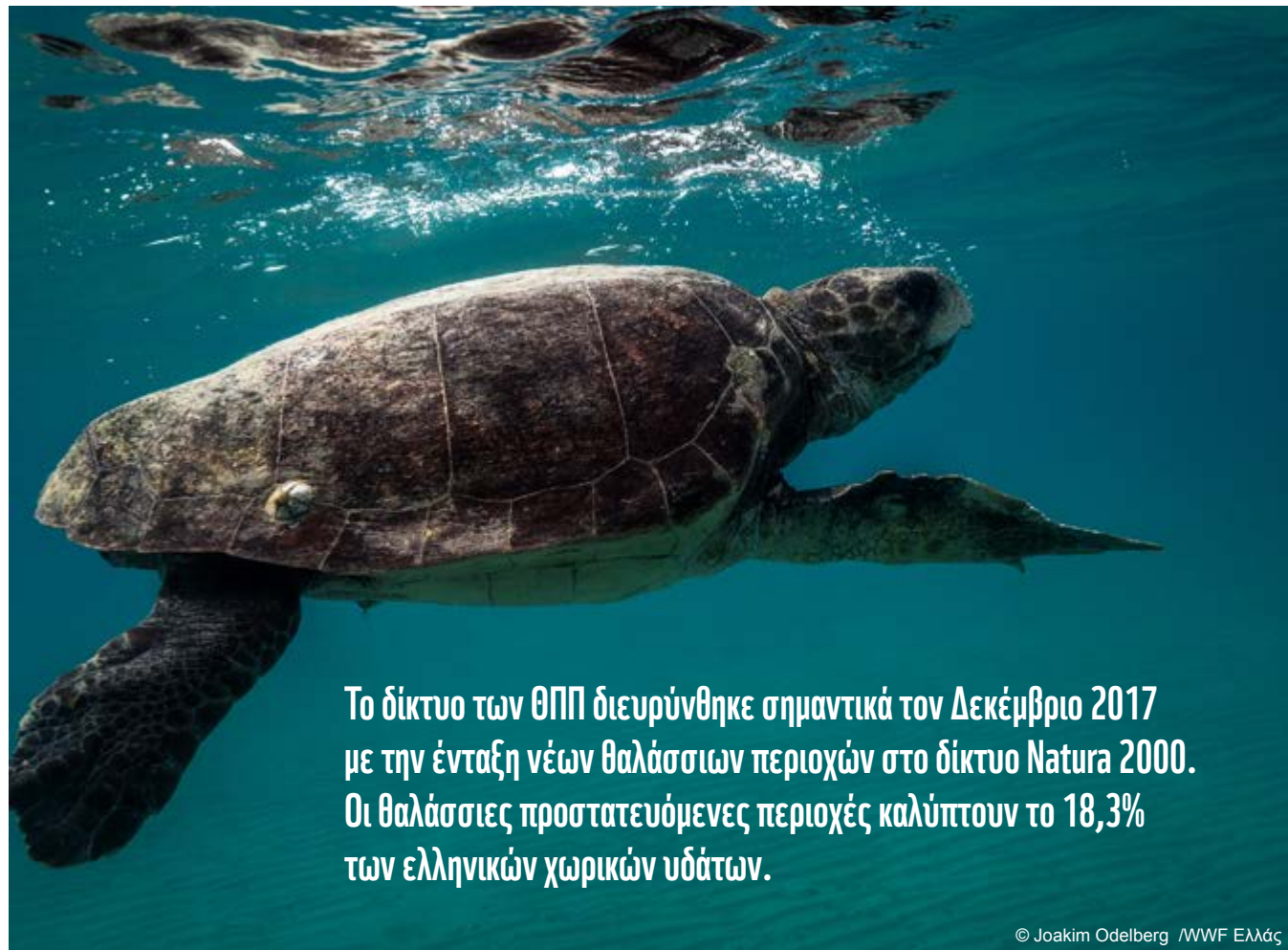
Η επίτευξη του στόχου 30X30 και η μακροπρόθεσμη θωράκιση των ΘΠΠ συνδέεται άμεσα με τη θέσπιση θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού ο οποίος αποτελεί κρίσιμο εργαλείο για την προστασία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων, τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων και τη βιώσιμη ανάπτυξη δραστηριοτήτων. Η Ελλάδα δεν έχει θεσπίσει θαλάσσια χωροταξικά σχέδια ως όφειλε βάσει της οδηγίας 2014/89/ΕΕ⁹ και για τον λόγο αυτό η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρέπεμψε την Ελλάδα στο Δικαστήριο της ΕΕ τον Δεκέμβριο 2023¹⁰.

Εικόνα 1: Δίκτυο Θαλάσσιων Προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα (Marine or partially marine areas in Greece, πηγή: Natura 2000 Viewer).

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΤΥΟ ΘΠΠ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στόχος του εθνικού συστήματος προστατευόμενων περιοχών είναι «η αποτελεσματική προστασία της βιοποικιλότητας και των λοιπών οικολογικών αξιών τους» όπως προβλέπεται στο άρθρο 3 του ν. 3937/2011. Οι προστατευόμενες περιοχές (θαλάσσιες και χερσαίες) στην Ελλάδα διακρίνονται σε: περιοχές προστασίας της βιοποικιλότητας, εθνικά πάρκα, καταφύγια άγριας ζωής, προστατευόμενα τοπία και προστατευόμενους φυσικούς σχηματισμούς (άρθρα 18-19 του ν. 1650/1986). Οι περιοχές που έχουν ενταχθεί στο ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο Natura 2000 βάσει της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους χαρακτηρίζονται βάσει νόμου ως περιοχές προστασίας της βιοποικιλότητας.

Το δίκτυο των ΘΠΠ διευρύνθηκε σημαντικά τον Δεκέμβριο 2017 με την ένταξη νέων θαλάσσιων περιοχών στο δίκτυο Natura 2000. Οι θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές καλύπτουν το 18,3% των ελληνικών χωρικών υδάτων.

© Joakim Odelberg /WWF Ελλάς

Το δίκτυο των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών (ΘΠΠ) διευρύνθηκε σημαντικά τον Δεκέμβριο 2017 με την ένταξη νέων θαλάσσιων περιοχών στο δίκτυο Natura 2000.¹¹ Από τις 446 περιοχές που έχουν ενταχθεί στο δίκτυο Natura, 174 αποτελούν θαλάσσιες ή μερικώς θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές¹². Οι ΘΠΠ καταλαμβάνουν σήμερα έκταση 22.796 km² και καλύπτουν το 18,3% των ελληνικών χωρικών υδάτων¹³. Οι περισσότερες θαλάσσιες περιοχές του δικτύου Natura στην Ελλάδα είναι κατά κύριο λόγο μικρές περιοχές που εκτείνονται σε άμεση σχέση και κοντινή απόσταση από τις ακτές (είτε των νησιών είτε της ηπειρωτικής Ελλάδας).

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΘΠΠ

Στη διεθνή πρακτική και βιβλιογραφία έχουν διαμορφωθεί και εφαρμοστεί πολλά μεθοδολογικά εργαλεία αξιολόγησης της διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών.¹⁴ Ένα από τα πιο διαδεδομένα μεθοδολογικά εργαλεία για την αξιολόγηση της διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών είναι το Management Effectiveness Tracking Tool (METT)¹⁵. Ειδικότερα για ΘΠΠ, υπάρχουν προτεινόμενες μεθοδολογίες στηριζόμενες στο METT οι οποίες όμως λαμβάνουν υπόψη τα χαρακτηριστικά στοιχεία του θαλάσσιου και παράκτιου περιβάλλοντος.¹⁶ Χρήσιμο εργαλείο ειδικά σε ό,τι αφορά την αξιολόγηση δικτύων/συστημάτων προστατευόμενων περιοχών είναι επίσης το RAPPAM.¹⁷

4 αλληλένδετες θεματικές για την αξιολόγηση της διαχείρισης των ΘΠΠ στην Ελλάδα:

1. Νομοθεσία και διαχείριση
2. Διακυβέρνηση
3. Φύλαξη, Έλεγχοι και Επιβολή κυρώσεων
4. Πόροι

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για την παρούσα συνοπτική αξιολόγηση της διαχείρισης ΘΠΠ στηρίζεται σε ένα συνδυασμό των ως άνω μεθοδολογικών εργαλείων, και εστιάζει σε **4 αλληλένδετες θεματικές ενότητες**, ήτοι **(i) Νομοθεσία και διαχείριση, (ii) Διακυβέρνηση, (iii) Φύλαξη, Έλεγχοι και Επιβολή κυρώσεων και (iv) Πόροι**. Οι θεματικές αυτές αντανakλούν κρίσιμα στοιχεία για την αποτελεσματική διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών, και περιλαμβάνονται σε όλα τα προαναφερόμενα μεθοδολογικά εργαλεία.

Για την αξιολόγηση και τη συλλογή στοιχείων, υλοποιήθηκαν δύο συναντήσεις εργασίας με περιβαλλοντικές οργανώσεις με εκτεταμένη εμπειρία και ενασχόληση με τη διαχείριση των ΘΠΠ¹⁸ και πραγματοποιήθηκαν δύο συναντήσεις με στελέχη του ΟΦΥΠΕΚΑ/ΜΔΠΠ.¹⁹ Επιπλέον, συλλέχθηκαν στοιχεία από διάφορες πηγές, όπως από τη νομοθεσία, τη ΔΙΑΥΓΕΙΑ, επίσημους ιστότοπους του ΥΠΕΝ, του ΟΦΥΠΕΚΑ κ.α.

Η παρούσα αξιολόγηση αφορά το σύνολο του δικτύου θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα και όχι συγκεκριμένες περιοχές. Ωστόσο, λαμβάνεται υπόψη ότι η διαχείριση των ΘΠΠ στην Ελλάδα διακρίνεται από ανομοιογένεια η οποία οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι η θέσπιση κάποιων ΘΠΠ είναι σχετικά πρόσφατη (κατόπιν της διεύρυνσης του δικτύου Natura 2000 το 2017), ενώ σε άλλες περιοχές όπως στα δύο Εθνικά Θαλάσσια Πάρκα της Ζακύνθου και της Αλοννήσου-Βορείων Σποράδων υφίσταται θεσπισμένο προστατευτικό καθεστώς ήδη από τη δεκαετία του 1990. Η ανομοιογένεια αυτή στον χαρακτηρισμό των ΘΠΠ και στη θέσπιση προστατευτικού καθεστώτος, αντανakλάται και σε ζητήματα διακυβέρνησης καθώς οι ΜΔΠΠ (ως εξέλιξη των Φορέων Διαχείρισης) για τις παλαιότερες ΘΠΠ λειτουργούν εδώ και πολλά χρόνια έχοντας αποκτήσει σημαντική εμπειρία και τεχνογνωσία για τη διαχείριση των περιοχών, ενώ οι ΜΔΠΠ με περιοχές ευθύνης θαλάσσιες περιοχές που εντάχθηκαν πρόσφατα στο δίκτυο Natura 2000, βρίσκονται σε πρώιμο στάδιο λειτουργίας καθώς οι (νέοι) ΦΔΠΠ που δημιουργήθηκαν το 2019 (με τον ν. 4519/2018) δεν είχαν λειτουργήσει ουσιαστικά στην πράξη. Αυτές οι διαφοροποιήσεις βάσει των επιμέρους ΘΠΠ αντανakλώνται στον βέλτιστο δυνατό βαθμό στην παρούσα αξιολόγηση.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1. Νομοθεσία και Διαχείριση

ΘΕΣΠΙΣΗ ΜΕΤΡΩΝ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Πολύ λίγες θαλάσσιες περιοχές του δικτύου Natura 2000 έχουν θεσπισμένο προστατευτικό καθεστώς: **12 θαλάσσιες περιοχές Natura 2000 εκ των 174²⁰ έχουν κάποιου τύπου θεσπισμένο προστατευτικό καθεστώς²¹ που αντιστοιχεί σε ποσοστό κάλυψης μικρότερο του 3,4% της συνολικής έκτασης των εθνικών υδάτων²².** Οι περιοχές αυτές και το προστατευτικό τους καθεστώς παρατίθεται στον Πίνακα 1 του Παραρτήματος. Σε αρκετές περιπτώσεις όπου έχουν θεσπιστεί μέτρα, αυτό έγινε κατόπιν πίεσης από την ΕΕ (π.χ. στις περιπτώσεις του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου (ΕΘΠΖ) και του Κυπαρισσιακού κόλπου²³).

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ:

446 ΠΕΡΙΟΧΕΣ
NATURA 2000

174 ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ Ή
ΜΕΡΙΚΩΣ ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ¹

ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ
NATURA 2000
ΜΕ «ΚΑΠΟΙΟΥ ΤΥΠΟΥ»
ΘΕΣΠΙΣΜΕΝΟ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟ
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ²

ΠΟΥ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟΥΝ ΣΕ 3,4%
ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ³

¹ Πηγή: https://natura2000.eea.europa.eu/?page=Page-1&views=Filter_Results_Sites

² Προστατευτικό καθεστώς με προεδρικά διατάγματα ή υπουργικές αποφάσεις.

³ Έκταση περιοχών βάσει Natura 2000 Viewer <https://natura2000.eea.europa.eu/>

Ειδικότερα, το ΕΘΠΖ είναι από τις λίγες περιοχές με θεσπισμένο προεδρικό διάταγμα,²⁴ χωρίς ωστόσο να έχει εκδοθεί σχέδιο διαχείρισης. Ομοίως, με προεδρικό διάταγμα προστατεύεται το Εθνικό Πάρκο Σχινιά - Μαραθώνα το οποίο περιλαμβάνει μια μικρή θαλάσσια περιοχή στον όρμο του Μαραθώνα,²⁵ καθώς και η θαλάσσια περιοχή στον Κυπαρισσιακό κόλπο²⁶. Στο Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου-Βόρειων Σποράδων (ΕΘΠΑΒΣ) τα προστατευτικά μέτρα έχουν θεσπιστεί με κοινή υπουργική απόφαση που εκδόθηκε το 2003 αντικαθιστώντας το παλαιότερο προεδρικό διάταγμα που είχε θεσπιστεί το 1992.²⁷ Επίσης με κ.υ.α. έχουν χαρακτηριστεί και προστατεύονται το Εθνικό Πάρκο Λιμνοθαλασσών Μεσολογίου-Αιτωλικού²⁸ και το Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Αμβρακικού κόλπου.²⁹

Με υπουργικές αποφάσεις προσωρινής ισχύος, βάσει του άρθρου 21 παρ. 6 του ν. 1650/1986, έχουν καθοριστεί όροι και περιορισμοί για την προστασία, διατήρηση και διαχείριση της φύσης σε συγκεκριμένες περιοχές Natura 2000 ή τμήματα αυτών, όπως η νήσος Γυάρος,³⁰ η Ελαφώνησος,³¹ οι περιοχές προστασίας της βιοποικιλότητας Μπάλου - Γραμβούσας³² και Φαλάσαρνας.³³

Παράλληλα, θα πρέπει να σημειωθεί ότι με πρόσφατη κοινή υπουργική απόφαση έχουν καθοριστεί όροι και περιορισμοί για τους αιγιαλούς και τις παραλίες υψηλής προστασίας («απάτητες παραλίες») στις οποίες εφαρμόζονται απαγορεύσεις όπως η απαγόρευση παραχώρησης του δικαιώματος απλής χρήσης αιγιαλού και παραλίας, παρουσίας μηχανοκίνητων οχημάτων, τοποθέτησης τραπεζοκαθισμάτων, ομπρελών και ξαπλωστών, λειτουργίας αυτοκινούμενου ή ρυμουλκούμενου τροχήλατου αναψυκτηρίου κ.α.

Επιπλέον, η πρόβλεψη, στο άρθρο 9 του ν. 3937/2011, οριζόντιων απαγορεύσεων συγκεκριμένων δραστηριοτήτων εντός περιοχών του δικτύου Natura είναι ένα σημαντικό μέτρο για την προστασία των περιοχών από άκρως επιβαρυντικές δραστηριότητες, ειδικά καθώς σε πολλές περιοχές δεν έχουν θεσπιστεί ρυθμιστικά μέτρα προστασίας. Ωστόσο, όπως διαφαίνεται στην πράξη υπάρχουν προβλήματα από την εφαρμογή της διάταξης αυτής. Ενδεικτικά αναφέρουμε τη ρύθμιση για απαγόρευση αλιείας με δίχτυα τράτας, δράγες, πεζότρατες ή παρόμοια δίχτυα και με στατικά δίχτυα πάνω από κοραλλιογενή ενδιαιτήματα και ασβεστοφυκικούς βυθούς (άρθρο 9 παρ. 1 στοιχ. γ') η οποία είναι δύσκολο να εφαρμοστεί καθώς δεν υφίσταται επίσημη χαρτογράφηση των περιοχών αυτών. Επίσης, η πρόσφατη ανανέωση της περιβαλλοντικής αδειοδότησης της πλωτής μονάδας αποθήκευσης και επανεριοποίησης υγροποιημένου φυσικού αερίου (FSRU - Floating Storage and Regasification Unit) εντός θαλάσσιας περιοχής του δικτύου Natura στο Θρακικό πέλαγος, έρχεται σε αντίθεση με το άρθρο 9 που απαγορεύει βιομηχανικές εγκαταστάσεις υψηλής όχλησης Seveso εντός των περιοχών αυτών (άρθρο 9 παρ. 1 στοιχ. γ').³⁴

© Χαρίκλεια Μινώτου / WWF Ελλάς

Η Ελλάδα δεν έχει συμμορφωθεί με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τη θέσπιση μέτρων διατήρησης για τις θαλάσσιες περιοχές του δικτύου Natura. Τα λίγα μέτρα που έχουν θεσπιστεί, όπως περιγράφηκαν παραπάνω, είναι αποσπασματικά, τα περισσότερα δε είναι προσωρινά. Επίσης, δεν συνάδουν με τις απαιτήσεις της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για «πλήρη, σαφή και επακριβή μέτρα»,³⁵ και δεν προσφέρουν ολοκληρωμένη προστασία από πιέσεις και απειλές για τις θαλάσσιες περιοχές του δικτύου Natura.

ΣΤΟΧΟΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Κατόπιν της καταδικαστικής απόφασης του ΔΕΕ για την Ελλάδα για μη θέσπιση, μεταξύ άλλων, στόχων διατήρησης για τις ΕΖΔ όπως απαιτείται από την οδηγία 92/43/ΕΟΚ,³⁶ εκδόθηκαν τρεις υπουργικές αποφάσεις που καθορίζουν στόχους διατήρησης σε εθνικό επίπεδο³⁷ και ανά περιοχή για τις ΕΖΔ³⁸ και τις ΖΕΠ.³⁹ Ωστόσο, οι υπουργικές αποφάσεις αυτές είναι ελλιπείς καθώς για πολλά είδη και οικοτόπους δεν έχουν καθοριστεί στόχοι λόγω «ανεπαρκών δεδομένων» όπως αναφέρεται στις εν λόγω αποφάσεις.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΣΤΙΣ ΘΠΠ

Έντονος προβληματισμός υφίσταται σχετικά με τη νομοθεσία για τον καθορισμό των χρήσεων γης εντός των ζωνών προστασίας των προστατευόμενων περιοχών βάσει του π.δ. 59/2018 (άρθρο 19 ν. 1650/1986, όπως τροποποιήθηκε από τον ν. 4685/2020) και οι δυσκολίες που έχουν προκύψει σχετικά με τη ζώνωση και τις επιτρεπόμενες χρήσεις στο πλαίσιο του έργου των ΕΠΜ. Ο προβληματισμός αυτός εντείνεται έτι περαιτέρω στην περίπτωση των ΘΠΠ καθώς οι περισσότερες χρήσεις που προβλέπονται στο προαναφερθέν π.δ. είναι ακατάλληλες και δεν σχετίζονται με το θαλάσσιο περιβάλλον, ενώ άλλες όπως π.χ. η χρήση (52) Ήλια θαλάσσια αναψυχή (κολύμβηση, ιστιοσανίδα, καταδύσεις, υποβρύχια φωτογράφιση κ.λπ.) και η χρήση (26.12.7) Θαλάσσιοι διάδρομοι κίνησης σκαφών, δεν αποτελούν χρήσεις, αλλά δραστηριότητες. Σημειωτέον, ότι κύριος στόχος του π.δ. 59/2018, λαμβάνοντας υπόψη και την εξουσιοδοτική διάταξη για την έκδοσή του, ήταν η συστηματοποίηση των χρήσεων γης στο πλαίσιο του πολεοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού «για την πολεοδομικά λειτουργική και βιώσιμη αναμόρφωση και ανάπτυξη των οικισμών»⁴⁰ στο χερσαίο τμήμα της χώρας και όχι στο θαλάσσιο.

Το έργο για την εκπόνηση Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών (ΕΠΜ) που υλοποιεί το ΥΠΕΝ από το 2019 με σκοπό να διαμορφωθούν προεδρικά διατάγματα και σχέδια διαχείρισης για όλες τις (ΘΠΠ) στην Ελλάδα, σημειώνει σημαντικές καθυστερήσεις.

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το έργο για την εκπόνηση Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών που υλοποιεί το ΥΠΕΝ από το 2019 με σκοπό να διαμορφωθούν προεδρικά διατάγματα και σχέδια διαχείρισης για όλες τις (ΘΠΠ) στην Ελλάδα, σημειώνει σημαντικές καθυστερήσεις και βρίσκεται ακόμα σε πρώιμο στάδιο καθόσον δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμα η διαβούλευση των ΕΠΜ (19 ΕΠΜ έχουν τεθεί σε διαβούλευση⁴¹ ενώ εκκρεμούν 4) ενώ έχουν εγκριθεί μόνο δύο ΕΠΜ.⁴² Για τις ΕΖΔ που είχαν

ενταχθεί στο δίκτυο Natura πριν από το 2017,⁴³ η Ελλάδα έχει καταδικαστεί από το ΔΕΕ για μη συμμόρφωση με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους καθώς δεν έχει θεσπίσει μέτρα διατήρησης εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας όπως όφειλε.⁴⁴ Για τις περιοχές που εντάχθηκαν στο δίκτυο Natura το 2017⁴⁵, η προβλεπόμενη προθεσμία ολοκληρώνεται το 2024 (άρθρο 4 παρ. 4 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ).

Οι καθυστερήσεις αυτές στο έργο των ΕΠΜ θέτουν εν αμφιβόλω την ύπαρξη πολιτικής βούλησης εκ μέρους της χώρας για την ολοκλήρωση του έργου αυτού, τη θέσπιση προστατευτικών μέτρων σύμφωνα με την εθνική και ενωσιακή νομοθεσία και τη συμμόρφωση της Ελλάδας με την απόφαση του ΔΕΕ και των οδηγιών 92/43/ΕΟΚ και 2009/147/ΕΕ. Υπάρχουν συνεπώς σοβαρές ανησυχίες για το πότε (ή ακόμα και αν) θα ολοκληρωθεί το έργο αυτό.

© Χρήστος Παπαδάς / WWF Ελλάς

ΣΧΕΔΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με εξαίρεση μία περιοχή, δεν έχουν εκδοθεί σχέδια διαχείρισης για τις ΘΠΠ. Στην πράξη υλοποιούνται διαχειριστικές δράσεις από τις ΜΔΠΠ κατά περίπτωση, ανάλογα με τη διαθεσιμότητα των πόρων, χωρίς ωστόσο συστηματικό τρόπο.

σε ΘΠΠ από τις ΜΔΠΠ στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους. Ο σχεδιασμός των δράσεων αυτών γίνεται κατά κύριο λόγο μέσω του Πλαισίου Δράσεων Προτεραιότητας (ΠΔΠ) (άρθρο 8 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ), που περιλαμβάνει μέτρα προτεραιότητας που εξειδικεύονται ανά Περιφέρεια εκτός αν αφορούν στο σύνολο της χώρας.⁴⁸ Ο σχεδιασμός για την επιλογή δράσεων γίνεται επίσης σε επίπεδο ΜΔΠΠ σε συνεργασία με τη Γενική Διεύθυνση του ΟΦΥΠΕΚΑ.

Ωστόσο, ελλείπει θεσμοθετημένων σχεδίων διαχείρισης, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση των δράσεων αυτών δεν γίνεται κατά τρόπο συστηματικό αλλά κατά περίπτωση ανάλογα με τη διαθεσιμότητα των πόρων. Επίσης, δεν υφίσταται κατάλληλο πλαίσιο για την υιοθέτηση προσαρμοστικής διαχείρισης (adaptive management) προκειμένου να ανταποκριθεί η διαχείριση στις ρευστές συνθήκες που δημιουργούνται από την κλιματική κρίση, στη μεταβολή άλλων παραγόντων ή στα διδάγματα προηγούμενων κύκλων εφαρμογής διαχειριστικών δράσεων.

ΔΕΟΥΣΑ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

Η μη ορθή ενσωμάτωση και εφαρμογή του άρθρου 6 παρ. 3 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τη δέουσα εκτίμηση των έργων και σχεδίων έχει σημαντικές επιπτώσεις για την προστασία των ΘΠΠ.

Η δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων των έργων και σχεδίων στις περιοχές Natura 2000, ειδικά ελλείπει θεσμικών μέτρων προστασίας, αποτελεί κρίσιμο εργαλείο προστασίας των φυσικών οικοτόπων και ειδών (άρθρο 6 παρ. 3 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ). Η ενσωμάτωση του άρθρου αυτού στην εθνική νομοθεσία παρουσιάζει σημαντικά κενά,⁴⁹ ειδικά σε ό,τι αφορά το πεδίο εφαρμογής της, καθώς δεν εφαρμόζεται σε «σχέδια» ούτε σε «έργα και δραστηριότητες» που δεν υπάγονται στη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης (έργα κα-

τηγορίας Α και Β του ν. 4014/2011).⁵⁰ Σημαντικό κενό στην εθνική νομοθεσία αποτελεί η μη θέσπιση σαφούς διαδικασίας «προελέγχου» («screening»), ειδικά για τα έργα και τις δραστηριότητες που χωροθετούνται εκτός των περιοχών του δικτύου Natura 2000, παρά το γεγονός ότι το άρθρο 6 (3) της οδηγίας, σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΕΕ, εφαρμόζεται σε όλα τα έργα/σχέδια ανεξάρτητα από το αν χωροθετούνται εντός ή εκτός των περιοχών του δικτύου Natura.⁵¹

© Chris Johnson - Blue Panda 2024 / WWF

Η μη ορθή ενσωμάτωση του άρθρου 6 παρ. 3 της οδηγίας έχει σημαντικές συνέπειες για την εφαρμογή της δέουσας εκτίμησης σε ΘΠΠ στην πράξη. Ενδεικτικά αναφέρουμε την έγκριση των προγραμμάτων έρευνας και εξόρυξης υδρογονανθράκων σε θαλάσσιες περιοχές στην Ελλάδα για τα οποία, παρά τις σημαντικές επιπτώσεις που ενδέχεται να έχουν σε περιοχές του δικτύου Natura, δεν έχουν υπαχθεί σε διαδικασία δέουσας εκτίμησης.⁵² Ομοίως, για τον καθορισμό των Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (ΠΟΑΥ) και των Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών (ΠΟΑΥΑΠ), παρά το γεγονός ότι αποτελούν σχέδια, δεν προβλέπεται - και δεν έχει διενεργηθεί στην περίπτωση των θεσπισμένων ΠΟΑΥ - δέουσα εκτίμηση. Επίσης, παρά το ότι (ορισμένες) αλιευτικές δραστηριότητες μπορούν να θεωρηθούν «σχέδιο ή έργο» για την εφαρμογή του άρθρου 6 παρ. 3 της οδηγίας,⁵³ δεν προβλέπεται και δεν διενεργείται δέουσα εκτίμηση για τις δραστηριότητες αυτές στην Ελλάδα.

Τέλος, ο ρόλος που προβλέπεται για τον ΟΦΥΠΕΚΑ στο πλαίσιο της δέουσας εκτίμησης (βλ. άρθρο 27 παρ. 5 στοιχ. ιστ' του νόμου 4685/2020 σχετικά με τα έργα κατηγορίας Α) δεν συνάδει με τις σημαντικές αρμοδιότητές του και τον καθοριστικό ρόλο του ως κύριου φορέα με ευθύνη για τις προστατευόμενες περιοχές (άρθρο 27 παρ. 4-5 του ίδιου νόμου), ενώ παρατηρείται σε ορισμένες περιπτώσεις ότι οι γνωμοδοτήσεις του ΟΦΥΠΕΚΑ/ΜΔΠΠ, παρά την εξειδικευμένη τεχνογνωσία και εξειδίκευσή τους στα προστατευτέα αντικείμενα, δεν ακολουθούνται κατά την αδειοδότηση από τις αρμόδιες αδειοδοτούσες αρχές ή το ΥΠΕΝ (στο πλαίσιο του γνωμοδοτικού του ρόλου).⁵⁴

© Πάννης Ισάαρης / WWF Ελλάς

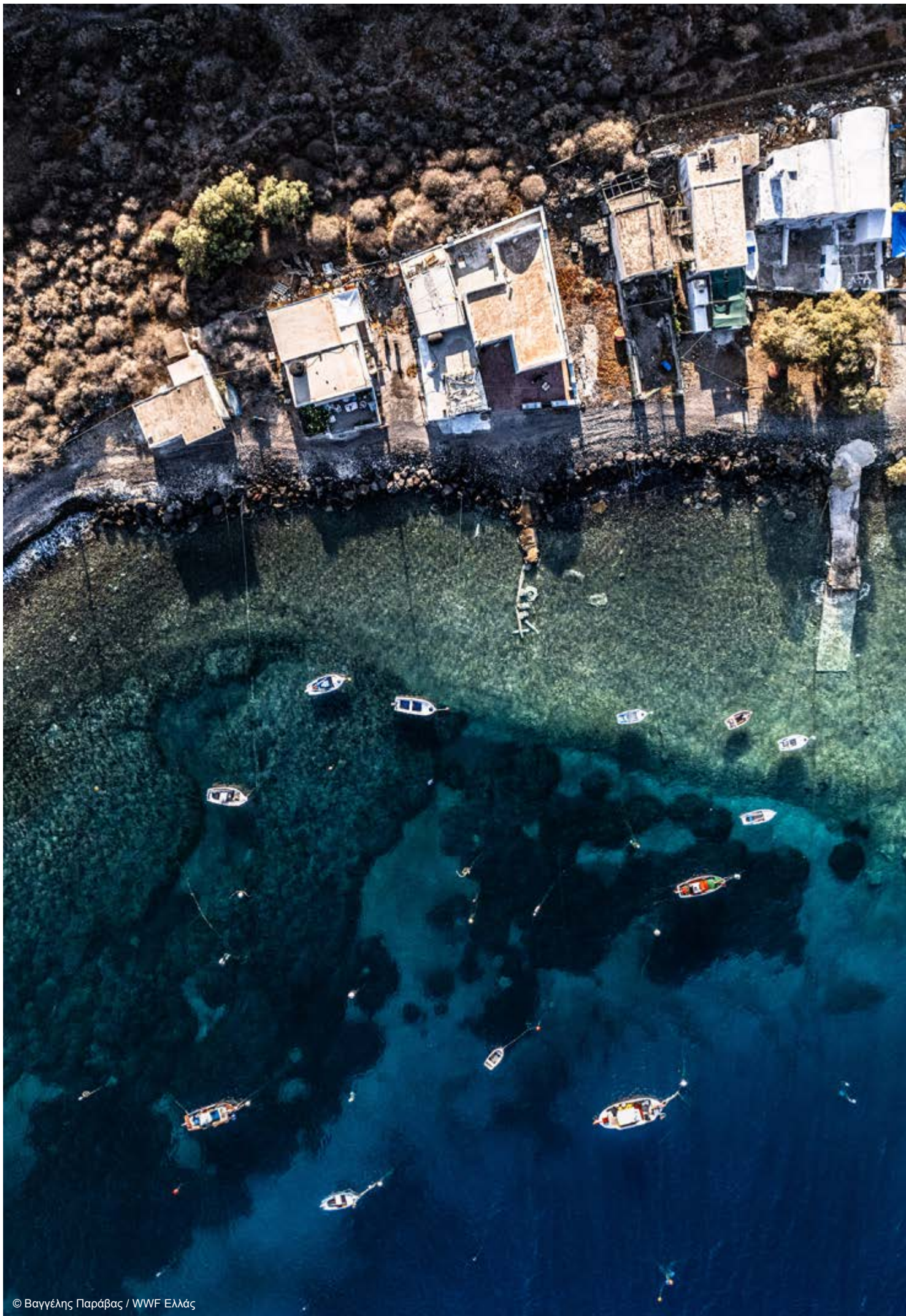
© Μάρκος Τράκας / WWF Ελλάς

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΔΡΑΣΕΩΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

Δράσεις παρακολούθησης πραγματοποιούνται ανά περίπτωση από τις ΜΔΠΠ, σε κάποιες περιπτώσεις σε συνεργασία με άλλους φορείς όπως ακαδημαϊκά και ερευνητικά ιδρύματα και περιβαλλοντικές οργανώσεις⁵⁵. Ωστόσο οι δράσεις αυτές εξαρτώνται από τους διαθέσιμους πόρους και το ανθρώπινο δυναμικό και ελλείπει θεσπισμένων σχεδίων διαχείρισης τα οποία προβλέπεται να περιλαμβάνουν και πρόγραμμα παρακολούθησης,⁵⁶ **δεν υφίσταται συστηματικός σχεδιασμός για την παρακολούθηση**. Σημειώνεται ότι βρίσκεται σε εξέλιξη ένα έργο με χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και το Εθνικό Πρόγραμμα Δημόσιων Επενδύσεων (ΠΔΕ) το οποίο περιλαμβάνει την κατάρτιση ομοιόμορφων πρωτοκόλλων επιστημονικής παρακολούθησης.⁵⁷ Επίσης ο ΟΦΥΠΕΚΑ αναμένεται να αναλάβει να εκπονήσει το έργο «Εποπτεία και αξιολόγηση του καθεστώτος διατήρησης προστατευόμενων ειδών και οικοτόπων στην Ελλάδα» στο πλαίσιο της εφαρμογής της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ στην επόμενη χρονική περίοδο⁵⁸ προκειμένου να υπάρξει μια συντονισμένη και συστηματική προσπάθεια για την επιστημονική παρακολούθηση της κατάστασης διατήρησης των προστατευόμενων οικοτόπων και ειδών.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Η αξιολόγηση των διαχειριστικών δράσεων φαίνεται να γίνεται κατά περίπτωση και σε κάποιο βαθμό από τις ΜΔΠΠ προκειμένου να εντοπιστούν ανάγκες για νέες δράσεις στο πλαίσιο του διαχειριστικού σχεδιασμού. Ελλείπει θεσπισμένων σχεδίων διαχείρισης, τα οποία προβλέπεται να περιλαμβάνουν και πρόγραμμα αξιολόγησης,⁵⁹ **δεν υφίσταται συστηματικός σχεδιασμός για τη διαδικασία αυτή**. Επιπλέον, η προβλεπόμενη στο άρθρο 36 του ν. 4685/2020 διαδικασία αξιολόγησης των ΜΔΠΠ, η οποία περιλαμβάνει και αξιολόγηση της διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών, δεν έχει δρομολογηθεί, ομολογουμένως λόγω της απουσίας σχεδίων διαχείρισης επί των στόχων των οποίων διενεργείται η αξιολόγηση. Παράλληλα δεν φαίνεται να έχει προχωρήσει η διαδικασία για τη διαμόρφωση της μεθοδολογίας και των προτύπων αξιολόγησης από τον ΟΦΥΠΕΚΑ με συμβολή της Επιτροπής Φύση 2000, όπως προβλέπεται στην εν λόγω διάταξη.

2. Διακυβέρνηση

ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΘΠΠ

Ο ν. 4685/2020 (Κεφάλαιο Γ για τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών) εισήγαγε ένα σύστημα πολυεπίπεδης διακυβέρνησης της πολιτικής για τις προστατευόμενες περιοχές (άρθρο 26) που διαρθρώνεται σε κεντρικό (ΟΦΥΠΕΚΑ, αρμόδια Υπουργεία) και περιφερειακό επίπεδο (ΜΔΠΠ, Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, Περιφέρειες, Δήμοι) και επικουρείται από ακαδημαϊκά και ερευνητικά ιδρύματα, περιβαλλοντικές οργανώσεις και φορείς μη κερδοσκοπικού σκοπού.⁶⁰ Ο ΟΦΥΠΕΚΑ αποτελεί πλέον τον κεντρικό φορέα συντονισμού της διακυβέρνησης και διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών και εποπτεύεται από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Δεδομένης της μετάβασης στο νέο σύστημα και της σχετικά πρόσφατης ολοκλήρωσης της ενσωμάτωσης (εντός 2022)⁶¹ του συνόλου των πρώην Φορέων Διαχείρισης στις 24 νέες ΜΔΠΠ που καλύπτουν το σύνολο των προστατευόμενων περιοχών της χώρας, διαπιστώνεται μεγάλη διαφοροποίηση στην επιχειρησιακή ικανότητα μεταξύ «παλαιών» και «νεοσύστατων» μονάδων όσον αφορά στο ανθρώπινο δυναμικό (σε αριθμό και κατάρτιση), τα μέσα και τους οικονομικούς πόρους αλλά και στην «ωρίμανση» της λειτουργία τους. Η πλειονότητα των ΜΔΠΠ (21 από τις 24) περιλαμβάνουν υπό την αρμοδιότητά τους θαλάσσιες περιοχές.

Η ύπαρξη ενός κεντρικού φορέα υπεύθυνου για τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών έχει συμβάλει στη συστηματοποίηση των διαδικασιών στις ΜΔΠΠ με σκοπό την επίτευξη μιας πιο ομοιογενούς και συνεκτικής προσέγγισης στη διαχείριση των ΘΠΠ στην Ελλάδα, συγκριτικά με το πρότερο καθεστώς.

ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΟΦΥΠΕΚΑ / ΜΔΠΠ

Η στελέχωση του ΟΦΥΠΕΚΑ και των ΜΔΠΠ δεν επαρκεί και δεν ανταποκρίνεται στις υψηλές ανάγκες για τη διαχείριση των περιοχών.

Η στελέχωση των ΜΔΠΠ και των κεντρικών υπηρεσιών του ΟΦΥΠΕΚΑ⁶² δεν επαρκεί και δεν ανταποκρίνεται στις υψηλές ανάγκες για τη διαχείριση των περιοχών, ειδικά λαμβάνοντας υπόψη την ποικιλία των προστατευτέων αντικειμένων (είδη και οικοτόποι), τη διευρυμένη χωρική κάλυψη των περιοχών ευθύνης και αρμοδιότητας κάθε ΜΔΠΠ, τις τοπικές ιδιαιτερότητες (όπως νησιωτικότητα των περιοχών), τις τοπικές διαχειριστικές ανάγκες κάθε ΜΔΠΠ, καθώς και τη συνθετότητα της διαχείρισης που απαιτούν διαφορετική τεχνογνωσία και δεξιότητες. Ο μικτός χαρακτήρας (χερσαίων και θαλάσσιων) των ΠΠ δυσχεραίνει ακόμη περισσότερο τη λειτουργία των ΜΔΠΠ λόγω των διαφοροποιημένων αναγκών για ειδικότητες στη στελέχωση που προκύπτουν από την ποικιλία των φυσικών οικοσυστημάτων που καλείται η ΜΔΠΠ να διαχειριστεί.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΑΡΜΟΔΙΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

Για την επίτευξη ενός συστήματος πολυεπίπεδης διακυβέρνησης των προστατευόμενων περιοχών, όπως προβλέφθηκε στον νόμο 4685/2020, και για την αποτελεσματική διαχείριση, ο συντονισμός και η συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων κρατικών και άλλων εμπλεκόμενων φορέων αποτελεί κρίσιμο στοιχείο.

Προσπάθειες συντονισμού μεταξύ του ΟΦΥΠΕΚΑ και άλλων αρμόδιων αρχών και υπηρεσιών για θέματα διαχείρισης ΘΠΠ έχουν γίνει μέσω της σύναψης μνημονίων συνεργασίας και προγραμματικών συμβάσεων όπως προβλέπονται στο άρθρο 37 και 38 του ν. 4685/2020. Σε κάποιες περιπτώσεις έχουν υπογραφεί προγραμματικές συμβάσεις μεταξύ του ΟΦΥΠΕΚΑ και με ορισμένους ΟΤΑ Α' (π.χ. τον Δήμο Σύρου⁶³, τον Δήμο Αγιάς⁶⁴) και μνημόνια συνεργασίας μεταξύ του ΟΦΥΠΕΚΑ και άλλων φορέων (π.χ. στην περίπτωση του ΕΘΠ Αλοννήσου Β. Σποράδων για την ενίσχυση της φύλαξης των ΘΠΠ⁶⁵, με το Monk Seal Alliance⁶⁶ με το Υπουργείο Εσωτερικών-Τομέας Μακεδονίας και Θράκης για το θαλάσσιο περιβάλλον του Θερμαϊκού κόλπου).⁶⁷ Στην παρούσα φάση, δεν υφίστανται μνημόνια συνεργασίας με παραγωγικούς φορείς (πχ. ξενοδοχειακούς). **Διαφαίνεται ότι έχει αξιοποιηθεί η δυνατότητα σύναψης μνημονίων συνεργασίας, αλλά όχι στον βαθμό που απαιτείται για να επιτευχθεί με αποτελεσματικό τρόπο ο συντονισμός και οι συνεργασίες** στο πλαίσιο της προβλεπόμενης πολυεπίπεδης διακυβέρνησης. Για θέματα που αφορούν τον συντονισμό μεταξύ των αρμόδιων φορέων για τη φύλαξη και τη διενέργεια ελέγχων, δείτε την παρακάτω ενότητα.

Ειδικά σε ό,τι αφορά την αλιεία εντός ΘΠΠ, παρατηρείται ότι η συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων αρχών ΥΠΕΝ/ΟΦΥΠΕΚΑ και ΥΠΑΑΤ είναι ελλιπής. Ενδεικτικό του ελλιπούς συντονισμού και συνεργασίας με το ΥΠΑΑΤ για θέματα προστατευόμενων περιοχών, παρά τη σημαντική του αρμοδιότητα ειδικά για ζητήματα αλιείας, είναι η μη συμμετοχή του ΥΠΑΑΤ στην προσφάτως συγκροτηθείσα Επιτροπή Φύση 2000,⁶⁸ παρά τη σχετική πρόβλεψη στη νομοθεσία⁶⁹.

Κρίσιμα στοιχεία για τη διακυβέρνηση παρουσιάζουν ελλείψεις και κενά, όπως ο απαιτούμενος συντονισμός μεταξύ των αρμόδιων αρχών (ειδικά σε ό,τι αφορά τη συνεργασία μεταξύ ΥΠΕΝ και ΥΠΑΑΤ) καθώς και η συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών και άλλων εμπλεκόμενων φορέων στη διαχείριση των ΘΠΠ.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΟΤΗΤΑ

9 τοπικές Επιτροπές Διαχείρισης του άρθρου 35 του ν.4685/2020 έχουν συσταθεί και λειτουργούν στην παρούσα φάση, ωστόσο οι περιορισμένες αρμοδιότητές τους και ο συμβουλευτικός τους ρόλος δεν συμβάλουν στην ουσιαστική συμμετοχή των εμπλεκόμενων φορέων και των τοπικών κοινωνιών.

Η συμμετοχή των εμπλεκόμενων φορέων και των τοπικών κοινωνιών αποτελεί ένα κρίσιμο στοιχείο για τη διαχείριση των ΘΠΠ με πολλαπλά οφέλη και για τον λόγο αυτό αποτελεί σημαντικό στοιχείο του στόχου 30Χ30. Η συμμετοχικότητα στη διαχείριση των ΘΠΠ στην Ελλάδα προβλέπεται κατά κύριο λόγο στη συγκρότηση και λειτουργία των τοπικών Επιτροπών Διαχείρισης του άρθρου 35 του ν. 4685/2020. Έως σήμερα, έχουν συγκροτηθεί και λειτουργούν εννέα (9) Επιτροπές σε αντίστοιχες ΜΔΠΠ⁷⁰ ενώ σε κάποιες περιπτώσεις διαπιστώνεται καθυστέρηση στη συγκρότηση και ουσιαστική λειτουργία τους (π.χ. σε ορισμένες περιπτώσεις υπάρχει περιορισμένη εκπροσώπηση). Αν και είναι πολύ νωρίς να εκτιμηθεί η λειτουργικότητα των επιτροπών, θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι περιορισμένες αρμοδιότητές τους, όπως ορίζονται στη σχετική υπουργική απόφαση,⁷¹ ειδικά σε ό,τι αφορά σημαντικά ζητήματα διαχείρισης, και ο συμβουλευτικός τους ρόλος, δεν δύνανται να συμβάλουν στην ουσιαστική συμμετοχή των εμπλεκόμενων φορέων και τοπικών κοινωνιών. Επιπλέον, παρά τη δυνατότητα που παρέχει ο νόμος για δημιουργία πλέον της μίας Επιτροπών Διαχείρισης ανά ΜΔΠΠ, το οποίο θα μπορούσε να διευκολύνει τη συμμετοχικότητα τόσο μέσω της δημιουργίας θεματικών Επιτροπών, ή Επιτροπών με μικρότερη περιοχή κάλυψης εντός της μεγαλύτερης περιοχής ευθύνης της ΜΔΠΠ, δεν φαίνεται, προς το παρόν τουλάχιστον, να υπάρχει τέτοια πρόθεση.

Η συμμετοχική διαχείριση στηρίζεται επίσης στις δράσεις των ΜΔΠΠ στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς τους για «διαβούλευση με την τοπική κοινωνία, τους παραγωγικούς φορείς και κάθε άλλον εμπλεκόμενο κατά περίπτωση φορέα» και την «ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του πληθυσμού και των παραγωγικών φορέων σε θέματα αναγόμενα στο έργο και τους σκοπούς του ΟΦΥΠΕΚΑ» (άρθρο 34 παρ. 2 στοιχ δ' και ε'). Σε κάποιες περιπτώσεις, ειδικά στις ΜΔΠΠ με μεγαλύτερη εμπειρία διαχείρισης (έναντι των νεοσύστατων), υλοποιούνται σχετικές δράσεις, ωστόσο δεν είναι συστηματικές για να μπορέσει να επιτευχθεί η ουσιαστική συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών στη διαχείριση.

Τέλος, προβλέπεται η διενέργεια δημόσιας διαβούλευσης για τις ΕΠΜ και τα προεδρικά διατάγματα⁷² προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα τους πολίτες να συμβάλουν στη διαδικασία διαμόρφωσης των προστατευτικών μέτρων. Στο πλαίσιο του έργου των ΕΠΜ, οι (οριστικοποιημένες) ΕΠΜ έχουν τεθεί σε διαβούλευση σε ειδική πλατφόρμα του ΥΠΕΝ,⁷³ και έχουν πραγματοποιηθεί κάποιες ημερίδες από τους αναδόχους σε τοπικό επίπεδο, χωρίς ωστόσο να δοθεί επαρκής χρόνος για ενημέρωση και ουσιαστική διαβούλευση επί των προτεινόμενων μέτρων με τους αρμόδιους φορείς. Σχόλια έχουν κατατεθεί από πολίτες και πολλούς φορείς στη δημόσια διαβούλευση, αλλά δεν είναι σαφές πώς θα ληφθούν αυτά υπόψη κατά την οριστικοποίηση των ΕΠΜ.

3. Φύλαξη, έλεγχοι, επιβολή κυρώσεων

Η αποτελεσματική διαχείριση μιας προστατευόμενης περιοχής προϋποθέτει δράσεις για τη φύλαξη της περιοχής, ελέγχους από αρμόδιες αρχές και επιβολή κυρώσεων σε περιπτώσεις παραβάσεων.

ΦΥΛΑΞΗ

Θετικές εξελίξεις αποτελούν η σύσταση Σωμάτων Φύλαξης Φύσης σε κάθε ΜΔΠΠ, η κατάρτιση Ειδικού Κανονισμού για τα σώματα αυτά και η διεύρυνση των ελεγκτικών αρμοδιοτήτων των ΜΔΠΠ/ΟΦΥΠΕΚΑ.

Ο ν. 4685/2020 προβλέπει την αρμοδιότητα των ΜΔΠΠ να συντάσσουν σχέδια φύλαξης και να παρακολουθούν την εφαρμογή τους (άρθρο 34 παρ. 2 στοιχ. ιγ' ν. 4685/2020). Με τροποποίηση του Οργανισμού του ΟΦΥΠΕΚΑ το 2021,⁷⁴ συστάθηκε Σώμα Φύλαξης Φύσης (ΣΦΦ) σε κάθε ΜΔΠΠ.⁷⁵ Το ΣΦΦ έχει την «ευθύνη εφαρμογής του Σχεδίου Φύλαξης καθώς και την άσκηση των σχετικών με την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος αρμοδιοτήτων που προβλέπονται στην εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία για την περιοχή ευθύνης του». Επιπλέον,

με τον Ειδικό Κανονισμό Σώματος Φύλαξης Φύσης που εκδόθηκε το 2024,⁷⁶ ο ΟΦΥΠΕΚΑ καθόρισε ζητήματα που αφορούν στην οργάνωση και λειτουργία των σωμάτων φύλαξης των ΜΔΠΠ και ειδικότερα τα προσόντα του προσωπικού, τις αρμοδιότητες, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις και εν γένει υπηρεσιακά και άλλα τεχνικά θέματα. Σκοπός του κανονισμού είναι να διαμορφωθεί μια ενιαία προσέγγιση αναφορικά με τη φύλαξη σε όλες τις ΠΠ (πρωτόκολλα δράσης, διαχείριση περιστατικών στο πεδίο, αναφορές προς τις ΜΔΠΠ, στολή και διακριτικά φυλάκων κλπ.). Η στελέχωση ωστόσο των σωμάτων αυτών δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες φύλαξης.

Σημειώνεται επίσης ότι σε εξέλιξη βρίσκεται το έργο για τη διαμόρφωση ενός Εθνικού Συστήματος Φύλαξης και Παρακολούθησης των προστατευόμενων περιοχών με χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και το Εθνικό ΠΔΕ.⁷⁷ Στο πλαίσιο του εν λόγω έργου προβλέπεται η δημιουργία ενός οριζόντιου ενιαίου συστήματος επόπτευσης και φύλαξης με κατάρτιση σχεδίων φύλαξης για τις 446 ΠΠ και προμήθεια του αναγκαίου εξοπλισμού για την υλοποίησή τους με συνολικό προϋπολογισμό 43.676.794,77 €.

Στην πράξη, έχουν καταρτιστεί και εγκριθεί σχέδια φύλαξης⁷⁸ για όλες τις ΘΠΠ από τις ΜΔΠΠ βάσει της διαθεσιμότητας σε πόρους και των τοπικών αναγκών. Ωστόσο δεν εφαρμόζονται πλήρως σε όλες τις ΘΠΠ κυρίως λόγω έλλειψης προσωπικού και πόρων (ειδικά διαθεσιμότητα καυσίμων). Τα προβλήματα στην εφαρμογή τους επιτείνονται από τις μεγάλες αποστάσεις μεταξύ των περιοχών σε σχέση με την έδρα της ΜΔΠΠ όπου εργάζεται το προσωπικό. Επιπλέον, παρατηρείται ότι οι δράσεις ενημέρωσης και ενίσχυσης της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης που υλοποιούν οι ΜΔΠΠ, ειδικά στα δύο εθνικά θαλάσσια πάρκα, έχουν συμβάλει στη συμμόρφωση του κοινού με τα ρυθμιστικά μέτρα διευκολύνοντας τη φύλαξη.

Η χρήση τεχνολογικών μέσων, όπως ραντάρ και κάμερες, φαίνεται να αποτελεί προτεραιότητα για το ΥΠΕΝ και τον ΟΦΥΠΕΚΑ, όπως διαφαίνεται και από τη σχετική δέσμευση της ελληνικής κυβέρνησης στο πλαίσιο της 9ης Διεθνούς Διάσκεψης για τους Ωκεανούς για τη δημιουργία συστήματος επιστημονικής παρακολούθησης και επιτήρησης για όλες τις ΘΠΠ της Ελλάδας, με χρήση φορητού εξοπλισμού (όπως φορητό GPS, κάμερες κ.λπ.), τηλεπισκόπησης, σκαφών λιμενικού τύπου και ανοιχτής θαλάσσης, συμπεριλαμβανομένης εναέριας επιτήρησης (UAVs).⁷⁹ Ηλεκτρονικό σύστημα απομακρυσμένης παρακολούθησης (ραντάρ) έχει αξιοποιηθεί μέχρι στιγμής μόνο στην περίπτωση της προστατευόμενης περιοχής της νήσου Γυάρου, η τοποθέτησή του έγινε από το WWF Ελλάς στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE Cyclades το 2015 και λειτούργησε με επιτυχία την περίοδο 2015-2023, συμβάλλοντας στη μείωση της παράνομης αλιείας εντός της ΘΠΠ. Το σύστημα παραδόθηκε από το WWF Ελλάς στον ΟΦΥΠΕΚΑ το 2024 στο πλαίσιο της εφαρμογής του σχετικού μνημονίου.⁸⁰

Υπάρχουν όμως επιφυλάξεις κατά πόσο το νομικό πλαίσιο, ειδικά σε ό,τι αφορά την προστασία προσωπικών δεδομένων ή τη χρήση τους ως αποδεικτικών στοιχείων στο πλαίσιο δικαστικών διαδικασιών, είναι κατάλληλο για την αποτελεσματική αξιοποίηση των τεχνολογιών αυτών για τη φύλαξη και τη διενέργεια ελέγχων. Παράλληλα, αναγνωρίζεται ότι τα μέσα αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο συμπληρωματικά ως εργαλείο φύλαξης και απαιτείται η φυσική παρουσία των αρμόδιων αρχών για τη διενέργεια ελέγχων στις εν λόγω περιοχές για να διασφαλιστεί η συμμόρφωση με το ρυθμιστικό πλαίσιο.

Τέλος, προβλέπεται η συνεπικουρία των ΜΔΠΠ με αρμόδιους φορείς μέσω της σύναψης μνημονίων συνεργασίας του άρθρου 38 του ν. 4685/2020 όπου ρητά αναφέρεται «η συνεργασία και συνεπικουρία κατά την φύλαξη των προστατευόμενων περιοχών μέσω της εφαρμογής και υλοποίησης των σχεδίων φύλαξης της περίπτωσης ιε) της παραγράφου 2 του άρθρου 34 και της υποχρεωτικής συγκρότησης μικτών κλιμακίων διενέργειας περιπολιών στις περιοχές ευθύνης τους». Μνημόνια που σχετίζονται με τη φύλαξη και τη συνεργασία φορέων έχουν συναφθεί στην περίπτωση της ΘΠΠ της νήσου Γυάρου και του ΕΘΠΑΒΣ.⁸¹

Αρκέτες ελλείψεις παρατηρούνται όσον αφορά τη φύλαξη, τους ελέγχους και την επιβολή κυρώσεων: ανεπαρκής στελέχωση των σωμάτων φύλαξης και περιορισμένος εξοπλισμός, ασάφειες και ανεπάρκειες στο νομικό πλαίσιο για τις αρμοδιότητες του ΟΦΥΠΕΚΑ, δυσκολίες στον συντονισμό με άλλες αρμόδιες αρχές, ανεπαρκής ανταπόκριση των αρχών σε περιστατικά παραβάσεων των προβλεπόμενων ρυθμίσεων, ελλείψεις έλεγχοι και επιβολή κυρώσεων στην πράξη.

ΕΛΕΓΧΟΙ ΚΑΙ ΕΠΙΒΟΛΗ ΚΥΡΩΣΕΩΝ

Ο ν. 4685/2020 προβλέπει την αρμοδιότητα των ΜΔΠΠ για «συμμετοχή στον έλεγχο της εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας» (άρθρο 34 παρ. 2 στοιχ. ζ') και, κατόπιν πρόσφατης τροποποίησής του με το άρθρο 182 του ν. 5037/2023, προβλέπει ελεγκτικές αρμοδιότητες για τα στελέχη των ΜΔΠΠ και ειδικότερα αρμοδιότητα ελέγχου «για τη διαπίστωση περιβαλλοντικών παραβάσεων που απορρέουν από τις κανονιστικές πράξεις που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 21 του ν. 1650/1986 και έκδοση συστάσεων συμμόρφωσης ή εισήγηση διοικητικού προστίμου» (άρθρο 34 παρ. 2 στοιχ. ιστ'). Η αρμοδιότητα αυτή ασκείται από το σύνολο του επιστημονικού προσωπικού και του προσωπικού φύλαξης των ΜΔΠΠ. Η ΜΔΠΠ έχει αρμοδιότητα, κατόπιν του προαναφερθέντος ελέγχου, να συντάξει έκθεση αυτοψίας και να καλέσει σε απολογία τον παραβάτη, να εκδώσει πράξη βεβαίωσης παράβασης με συστάσεις συμμόρφωσης ή εισήγηση επιβολής προστίμου προς την αρμόδια αρχή, με ενδεχόμενη κοινοποίηση στην αρμόδια εισαγγελική αρχή αν προβλέπεται ποινική κύρωση (άρθρο 34 παρ. 4 ν. 4685/2020). Παρά το γεγονός ότι δεν προβλέπεται ρητά στην προαναφερθείσα διάταξη, με εγκύκλιό του προς τους εισαγγελείς εφετών και πρωτοδικών της χώρας, ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου διευκρίνισε ότι οι υπάλληλοι του ΟΦΥΠΕΚΑ που έχουν τις ως άνω αρμοδιότητες «χαρακτηρίζονται ως ειδικοί ανακριτικοί υπάλληλοι του άρθρου 31 παρ. 1 περ. γ ΚΠΔ, αφού έχουν αρμοδιότητα για τη διενέργεια ανακριτικών πράξεων επί των ανωτέρω εγκλημάτων».⁸²

Οι διατάξεις αυτές έχουν ενισχύσει τις αρμοδιότητες των στελεχών των ΜΔΠΠ για τη φύλαξη και τη διενέργεια ελέγχων, αλλά θα πρέπει να επισημανθεί ότι κάποια στοιχεία χρήζουν περαιτέρω αποσαφήνισης και εξειδίκευσης, κυρίως σε ό,τι αφορά τις προανακριτικές αρμοδιότητές τους (ειδικά σε περιπτώσεις που δρουν χωρίς τη συνδρομή σωμάτων ασφαλείας όπως της αστυνομίας και του λιμενικού) προκειμένου να εφαρμοστούν αποτελεσματικά στην πράξη. Επίσης, ο ΟΦΥΠΕΚΑ/ΜΔΠΠ έχει τη δυνατότητα να εισηγηθεί αλλά όχι να επιβάλει πρόστιμα.

Οι διαδικασίες για την επιβολή κυρώσεων που προβλέπονται στα άρθρα 28 και 30 του ν. 1650/1986, είναι ιδιαίτερα σύνθετες και χρονοβόρες, δίνοντας έμφαση σε ελέγχους για τη λειτουργία έργων (βλ. π.χ. παράγραφος 1 (α) του άρθρου 30 ν. 1650/1986) και δεν είναι, για τους λόγους αυτούς, κατάλληλες για ένα ρευστό και δυναμικό περιβάλλον, όπως είναι το θαλάσσιο, όπου οι παραβάσεις των ρυθμίσεων δεν μπορούν να διαπιστωθούν με αυτοψία κατόπιν της τέλεσής τους, π.χ. παράβαση αλιευτικών ρυθμίσεων ή ρυθμίσεων που αφορούν στην ταχύτητα σκαφών. Επιπλέον, τα όργανα με αρμοδιότητα για επιβολή προστίμου βάσει του άρθρου 30 παρ. 2 (ειδικά η Περιφέρεια και η Αποκεντρωμένη Διοίκηση) δεν κρίνονται κατάλληλα για την επιβολή κυρώσεων σε περιπτώσεις παραβάσεων των ρυθμίσεων εντός μιας ΘΠΠ καθότι οι εν λόγω υπηρεσίες δεν κατέχουν εξειδικευμένη γνώση και ρόλο επί των προστατευτέων αντικειμένων, ενώ ασάφεια υπάρχει για το ποσό των προστίμων σε σχέση με τις παραβάσεις λόγω του προβλεπόμενου στη νομοθεσία εύρους διακύμανσης.

Στην πράξη, πολλές φορές η ανταπόκριση των αρμόδιων ελεγκτικών φορέων (ΜΔΠΠ, λιμενικό, αστυνομία) σε περιστατικά παράβασης του θεσμικού πλαισίου για τις ΘΠΠ, όπου αυτό προβλέπεται, είναι ανεπαρκής για λόγους που αφορούν στην έλλειψη πόρων, προσωπικού και εξοπλισμού. Ενδεικτικά, αναφέρουμε ότι παρά τις σημαντικές προσπάθειες που έχουν γίνει από την τοπική ΜΔΠΠ στο ΕΘΠΖ, συνεχίζουν να καταγράφονται περιστατικά παραβίασης των ρυθμιστικών μέτρων που προβλέπονται στο π.δ., όπως υπέρβαση του ορίου ταχύτητας των σκαφών, αγκυροβόληση σκαφών σε περιοχές που απαγορεύεται, υπέρβαση του αριθμού των σκαφών στη θάλασσα ή των λουομένων στην παραλία, παραμονή στην παραλία μετά την επιτρεπόμενη ώρα.⁸³ Παρόμοια περιστατικά συναντώνται και σε άλλες ΘΠΠ με θεσμικό καθεστώς προστασίας όπως στον Κυπαρισσιακό κόλπο, όπου παρατηρούνται παραβάσεις των ρυθμιστικών μέτρων που σχετίζονται με την ταχύτητα των σκαφών, την ερασιτεχνική αλιεία, την κατασκήνωση και άλλες δραστηριότητες επί των παραλιών ωτοκίας και των θινών κ.α.⁸⁴ Τέλος, στο ΕΘΠΑΒΣ η διαθεσιμότητα 4 σκαφών⁸⁵ και η συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων αρχών και άλλων φορέων μέσω της σύναψης μνημονίων συνεργασίας έχει λειτουργήσει αποτελεσματικά έναντι παραβατικών συμπεριφορών εντός του Πάρκου. Παρ' όλα αυτά, παρατηρούνται περιστατικά παραβάσεων που σχετίζονται κατά κύριο λόγο με την είσοδο σκαφών σε ζώνες του Πάρκου όπου απαγορεύεται η διέλευση τους (στις περιπτώσεις αυτές συνήθως υπάρχει άμεση συμμόρφωση κατόπιν συστάσεων) και περιπτώσεις παράβασης των ρυθμίσεων για την αλιεία (π.χ. απαγόρευση χρήσης ψαροντούφεκου, απαγόρευση χρήσης συγκεκριμένων εργαλείων).⁸⁶ Η σύναψη μνημονίων συνεργασίας μεταξύ του ΟΦΥΠΕΚΑ/ΜΔΠΠ και του Λιμενικού Σώματος και του ΟΦΥΠΕΚΑ/ΜΔΠΠ και του ιδρύματος Thalassa στο ΕΘΠΑΒΣ για την ενίσχυση της επιχειρησιακής ετοιμότητας στη φύλαξη και τους ελέγχους είναι σημαντική πρωτοβουλία που δύναται να συμβάλει στην εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου.

Είναι σημαντικό να επισημανθεί σχετικά με την παρούσα ενότητα ότι το υφιστάμενο σύστημα, παρά το γεγονός ότι ελάχιστες περιοχές έχουν ρυθμιστικά μέτρα, αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις που σχετίζονται κατά κύριο λόγο με περιορισμούς σε πόρους (στελέχωση αρμόδιων υπηρεσιών, εξοπλισμός) και τον συντονισμό μεταξύ των αρμόδιων αρχών. Για να μπορέσει να ανταποκριθεί σε μελλοντικές ανάγκες ενός συστήματος ΘΠΠ το οποίο θα έχει κανονιστικά μέτρα προστασίας για όλες τις ΘΠΠ, θα πρέπει να ενισχυθεί σημαντικά τόσο θεσμικά όσο και σε επίπεδο πόρων και συντονισμού.

© Chris Johnson - Blue Panda 2024 / WWF

4. Πόροι

Αναφορικά με τους διαθέσιμους πόρους και τη χρηματοδότηση, η συνολική κατάσταση κρίνεται βελτιωμένη, σε σχέση με την προ του 2020 κατάσταση, κυρίως λόγω της σταθερής χρηματοδότησης του ΟΦΥΠΕΚΑ/ΜΔΠΠ από τον τακτικό προϋπολογισμό του ΥΠΕΝ (άρθρο 31 ν. 4685/2020). Παράλληλα, το άρθρο αυτό του ν. 4685/2020 προβλέπει περαιτέρω πηγές για τους πόρους του ΟΦΥΠΕΚΑ συμπεριλαμβανομένου του Πράσινου Ταμείου. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το 2024, ο ΟΦΥΠΕΚΑ έλαβε συνολικά 63.345.080 € (για δράσεις που αφορούν το σύνολο των ΠΠ και όχι ειδικότερα για τις θαλάσσιες), εκ των οποίων: 6.090.000€ από τον τακτικό προϋπολογισμό του ΥΠΕΝ, 44.122.621 € από εγκεκριμένους πόρους του ΠΔΕ (εκ των οποίων 38.276.000 € εγκεκριμένοι πόροι από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας), 1.555.281 € από την Ε.Ε., και τα λοιπά από άλλες πηγές.⁸⁷

Οι ανάγκες χρηματοδότησης αναφορικά με την υλοποίηση δράσεων διαχείρισης των ΠΠ σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο καταρτίζονται από τον ΟΦΥΠΕΚΑ σε συνεργασία με τις ΜΔΠΠ στο Πλαίσιο Δράσεων Προτεραιότητας (ΠΔΠ). Ειδικότερα, για τις θαλάσσιες και παράκτιες περιοχές, σύμφωνα με το ΠΔΠ 2021-2027 έχει καταρτιστεί ένα σύνολο μέτρων διατήρησης και αποκατάστασης συνολικού εκτιμώμενου κόστους 3.682.260 € (σε ετήσια βάση) με χρηματοδότηση από το Εθνικό ΠΔΕ και ενωσιακή συγχρηματοδότηση (ΤΣ, ΕΤΠΑ, ΕΤΘΑ, LIFE, INTERREG).⁸⁸

Η συνολική κατάσταση αναφορικά με τους πόρους κρίνεται βελτιωμένη, σε σχέση με την προ του 2020 κατάσταση, κυρίως λόγω της σταθερής χρηματοδότησης του ΟΦΥΠΕΚΑ/ΜΔΠΠ από τον τακτικό προϋπολογισμό του ΥΠΕΝ καθώς και λόγω της σημαντικής χρηματοδότησης από ΕΕ μέσω του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (που αποτελεί όμως ένα προσωρινό μέσο χρηματοδότησης έως το τέλος του 2026).

Επιπλέον, παρατηρείται σημαντική κινητοποίηση από μέρους του ΟΦΥΠΕΚΑ για την προμήθεια απαιτούμενου εξοπλισμού (π.χ. σκαφών) για τη φύλαξη των ΘΠΠ. Ειδικότερα, στην παρούσα φάση βρίσκονται υπό αξιολόγηση δύο δημόσιοι διαγωνισμοί για την προμήθεια 16 σκαφών και 281 οχημάτων, προϋπολογισμού 2,9 εκατ. € και 12,76 εκατ. € αντίστοιχα.^{89 90}

Ο νόμος 4685/2020 προβλέπει επίσης τη δυνατότητα εναλλακτικών εσόδων όπως «τα εισιτήρια επίσκεψης προστατευόμενων περιοχών». Εισιτήριο επίσκεψης προβλέπεται για τη Ζώνη Α' του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Σποράδων. Η σχετική κ.υ.α. ορίζει τις κατηγορίες των εισιτηρίων εισόδου και το αναλογούν τιμήμα, τις εξαιρέσεις, καθώς και τον ελεγκτικό μηχανισμό και τις κυρώσεις.⁹¹ Το εισιτήριο αποτελεί πόρο του ΟΦΥΠΕΚΑ/ΜΔΠΠ (άρθρο 31 του ν.4685/2020) με επιβάρυνση τέλους 30% υπέρ του Πράσινου Ταμείου.⁹² Η εφαρμογή του εισιτηρίου εισόδου στην Α' Ζώνη του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Αλοννήσου Βορείων Σποράδων έχει ενισχύσει τα έσοδα του ΟΦΥΠΕΚΑ⁹³ δίνοντας τη δυνατότητα για χρηματοδότηση δράσεων φύλαξης και διαχείρισης (π.χ. καθαρισμό των ακτών).

Ενώ διαφαίνεται ότι οι χρηματοδοτικοί πόροι είναι αυξημένοι,⁹⁴ κρίσιμο ζήτημα παραμένει η χρηματοδότηση για την ενίσχυση της στελέχωσης του ΟΦΥΠΕΚΑ και των ΜΔΠΠ προκειμένου να ανταποκριθούν στο διευρυμένο και σύνθετο έργο τους, καθώς και η καταγραφή του συνόλου των χρηματοδοτικών αναγκών και των απαιτούμενων πόρων για να χρηματοδοτηθούν με συστηματικό και συνεκτικό τρόπο οι απαιτούμενες δράσεις και ενέργειες για την ολοκληρωμένη διαχείριση των ΘΠΠ. Σημαντική έλλειψη είναι επίσης ο υπολογισμός του κόστους λειτουργίας των ΘΠΠ με παράλληλο σχεδιασμό για την εξασφάλιση της βιωσιμότητάς τους και της εξασφάλισης της συνέχειας της χρηματοδότησής τους.

Κρίσιμα ζητήματα για τη χρηματοδότηση:

- Η ενίσχυση της στελέχωσης του ΟΦΥΠΕΚΑ/ΜΔΠΠ
- Η καταγραφή των χρηματοδοτικών αναγκών και των απαιτούμενων πόρων
- Ο υπολογισμός του κόστους λειτουργίας των ΘΠΠ με παράλληλο σχεδιασμό για την εξασφάλιση της βιωσιμότητάς τους και της εξασφάλισης της συνέχειας της χρηματοδότησής τους

© Χρήστος Γιαννακόπουλος / WWF Ελλάς

© Christos

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

Παρά το γεγονός ότι διαφαίνεται πρόοδος σε όλες τις θεματικές που αποτέλεσαν τη βάση για την αξιολόγηση της διαχείρισης των ΘΠΠ, εντοπίζονται σημαντικά κενά σε κρίσιμα θέματα διαχείρισης με προεξάρχον αυτό της απουσίας θέσπισης προστατευτικών μέτρων για τη μεγάλη πλειονότητα των ΘΠΠ στην Ελλάδα.

Για την αντιμετώπιση των ελλείψεων και των προκλήσεων σε ό,τι αφορά κρίσιμα στοιχεία της διαχείρισης και με στόχο να συμβάλουμε ουσιαστικά και έμπρακτα στην ενίσχυση της διαχείρισης των ΘΠΠ στη χώρα μας, διαμορφώθηκαν οι ακόλουθες προτάσεις για δράσεις προτεραιότητας ανά θεματική αξιολόγησης.

Νομοθεσία και Διαχείριση - Προτάσεις για δράσεις προτεραιότητας

- **Ολοκλήρωση του έργου των Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών και άμεση θεσμική θωράκιση των ΘΠΠ** μέσω της έκδοσης προεδρικών διαταγμάτων και σχεδίων διαχείρισης που θα περιλαμβάνουν τα **αναγκαία μέτρα διατήρησης** σε εναρμόνιση με τις οικολογικές ανάγκες των περιοχών και **τους στόχους διατήρησης**, όπως απαιτεί η οδηγία 92/43/ΕΟΚ.
- **Θεσμοθέτηση κατάλληλων στόχων διατήρησης** για όλα τα προστατευτέα αντικείμενα σε όλες τις ΘΠΠ όπως απαιτεί η οδηγία 92/43/ΕΟΚ και βάσει των κατευθύνσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της σχετικής νομολογίας του ΔΕΕ.
- **Ορθή ενσωμάτωση** στην εθνική νομοθεσία και εφαρμογή του **άρθρου 6 παρ. 3 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ** για τους οικοτόπους⁹⁵ (δέουσα εκτίμηση).
- **Δημιουργία και εφαρμογή Εθνικού Συστήματος παρακολούθησης** της κατάστασης διατήρησης των προστατευτέων αντικειμένων εντός όλων των ΘΠΠ με συστηματικό τρόπο και με κοινό πρωτόκολλο από τον ΟΦΥΠΕΚΑ/ΜΔΠΠ.
- **Συστηματοποίηση των διαδικασιών για την αξιολόγηση της εφαρμογής** των διαχειριστικών δράσεων από τις ΜΔΠΠ για να ενισχυθεί η δυνατότητα προσαρμοστικής διαχείρισης και θέσπιση μεθοδολογίας για την αξιολόγηση των ΜΔΠΠ και της διαχείριση των ΘΠΠ (εφαρμογή άρθρου 39 του ν. 4685/2020).
- **Ενίσχυση της περιβαλλοντικής ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης** των τοπικών κοινωνιών και επισκεπτών με στοχευμένες δράσεις από όλες τις ΜΔΠΠ.

Διακυβέρνηση - Προτάσεις για δράσεις προτεραιότητας

- **Ενίσχυση της στελέχωσης του ΟΦΥΠΕΚΑ και των ΜΔΠΠ** με το απαιτούμενο μόνιμο προσωπικό προκειμένου να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στις ανάγκες προστασίας των προστατευτέων αντικειμένων και διαχείρισης του δικτύου των ΘΠΠ.
- **Επίσπευση της σύστασης και ουσιαστικής λειτουργίας των τοπικών επιτροπών διαχείρισης** στο σύνολο των ΜΔΠΠ (ολοκληρωμένη σύνθεση, κατάλληλη εκπροσώπηση) και ουσιαστική ενίσχυση των αρμοδιοτήτων τους.
- **Ενίσχυση του συντονισμού και συνεργασίας** μεταξύ συναρμόδιων Υπουργείων και αρχών μέσω της σύναψης μνημονίων συνεργασίας ή άλλων μέσων (π.χ. θεματικών διυπουργικών επιτροπών).
- **Διεύρυνση της χρήσης των μνημονίων συνεργασίας και των προγραμματικών συμβάσεων** για να ενισχυθεί η **ουσιαστική συμμετοχή** εμπλεκόμενων φορέων στη διαχείριση και να επιτευχθεί η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση.

Φύλαξη, έλεγχοι, επιβολή κυρώσεων - Προτάσεις για δράσεις προτεραιότητας

- **Κατάρτιση και εφαρμογή κατάλληλων σχεδίων φύλαξης** για όλες τις ΘΠΠ βάσει των οικολογικών αναγκών προστασίας και των τοπικών ιδιοτεροτήτων.
- **Αποσαφήνιση των αρμοδιοτήτων** των εμπλεκόμενων φορέων στη φύλαξη και στη διενέργεια ελέγχων (ειδικά των αρμοδιοτήτων των Σωμάτων Φύλαξης των ΜΔΠΠ).
- **Στελέχωση με το απαιτούμενο προσωπικό των Σωμάτων Φύλαξης** (σε αριθμό και κατάρτιση) και προμήθεια του απαιτούμενου εξοπλισμού φύλαξης (ραντάρ, σκάφη, κ.α.) για την ενίσχυση των δράσεων φύλαξης και διενέργειας ελέγχων.
- **Σύναψη μνημονίων συνεργασίας** μεταξύ αρμόδιων φορέων (ειδικά ΜΔΠΠ – Λιμενικού Σώματος) για την ενίσχυση του συντονισμού και της συνεργασίας σε θέματα φύλαξης.
- **Βελτίωση του νομικού πλαισίου «σχετικά με τους ελέγχους και την επιβολή κυρώσεων» (ν. 1650/1986) και ειδικότερα αναφορικά με τη χρήση τεχνολογικών μέσων και απομακρυσμένων συστημάτων φύλαξης** για θέματα που αφορούν την προστασία προσωπικών δεδομένων και αξιοποίησή τους ως αποδεικτικών μέσων για την επιβολή προστίμων.
- **Ενίσχυση δράσεων ενημέρωσης και περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης** για τα υφιστάμενα προστατευτικά μέτρα στις ΘΠΠ για την ενίσχυση της συμμόρφωσης των χρηστών.

Πόροι - Προτάσεις για δράσεις προτεραιότητας

- **Ολοκληρωμένος σχεδιασμός για την καταγραφή και αξιολόγηση των αναγκών και των απαιτούμενων πόρων και ορθής κατανομής** των διαθέσιμων πόρων ανά ΜΔΠΠ βάσει του σχεδιασμού αυτού.
- **Αξιολόγηση της αξιοποίησης των διαθέσιμων πόρων έναντι των υλοποιηθαισών διαχειριστικών δράσεων** για να ενισχυθεί η ορθή και αποτελεσματική κατανομή τους.
- **Διαμόρφωση σχεδίου οικονομικής βιωσιμότητας** για τη λειτουργία των ΘΠΠ συμπεριλαμβανομένης της διερεύνησης της δυνατότητας αξιοποίησης εναλλακτικών πόρων από τις ΜΔΠΠ όπως π.χ. από τη θέσπιση εισιτηρίου, τουριστικού τέλους κ.α.

Τέλος, κρίσιμη προτεραιότητα για τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης θωράκισης των ΘΠΠ και την επίτευξη του στόχου 30X30 αποτελεί η **θέσπιση θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων τα οποία θα στηρίζονται στην οικοσυστημική προσέγγιση και σε συμμετοχικές διαδικασίες** σύμφωνα με την οδηγία 2014/89/ΕΕ.

© Andrea Bonetti / WWF Ελλάς

Πίνακας 1 - Θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές με προστατευτικό καθεστώς ή μέτρα προστασίας

A/A	Χαρακτηρισμός	Θεσμικό Καθεστώς	Θαλάσσιες περιοχές δικτύου Natura 2000
1	Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου (ΕΘΠΖ)	ΠΔ (ΦΕΚ 906/Δ/22.12.1999), διόρθωση με ΦΕΚ 916/Δ/29.10.2001, τροποπ. με ΠΔ ΦΕΚ 1272/Δ/27.11.2003	GR2210002 ΕΖΔ
2	Εθνικό Πάρκο Σχινιά - Μαραθώνα	ΠΔ 22.06.2000 (ΦΕΚ 395/Δ/3.7.2000) ΣΔ ΚΥΑ 32473/7718 (ΦΕΚ 1830/Β/31.12.2001)	GR3000003 ΕΖΔ
3	Εθνικό θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου - Β. Σποράδων	ΚΥΑ 23537 (ΦΕΚ 621/Δ/19.6.2003)	GR1430004 ΕΖΔ- ΖΕΠ GR1430005 ΖΕΠ
4	Περιοχή Προστασίας της Φύσης Κυπαρισσιακού κόλπου	ΠΔ (ΦΕΚ 391/Δ/3.10.2018) (διόρθωση σφάλματος στο ΦΕΚ 414/Δ/12.10.2018)	GR2330008 ΕΖΔ
5	Περιοχή Προστασίας της Φύσης υγροτόπου και ακτής Ψαλιδίου Κω	ΠΔ (ΦΕΚ 571/Δ/6.7.2006)	GR4210008 ΕΖΔ
6	Εθνικό Πάρκο Λιμνοθαλασσών Μεσολογίου-Αιτωλικού, κάτω ρου και εκβολών ποταμών Αχελώου και Ευήνου και νήσων Εχινάδων	ΚΥΑ 22306 (ΦΕΚ 477/Δ/31.5.2006)	GR2310001 ΕΖΔ
7	Εθνικό Πάρκο Υγρότοπων Αμβρακικού	ΚΥΑ 11989 (ΦΕΚ 123/Δ/21.3.2008)	GR2110001 ΕΖΔ
8	Νήσος Γυάρος	ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/70522/1843/ 28.6.2024 (Δ' 449) Παράταση ισχύος και τροποποίηση της ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/58979/1531/ 21.06.2019 απόφασης	GR4220033 ΕΖΔ
9	Νήσος Ελαφώνησος	ΚΥΑ 95794/1919 (ΦΕΚ 752/Δ/26.09.2023)	GR4340015 ΕΖΔ
10	Μπάλος - Γραμβούσα	ΚΥΑ 95663/1917 (ΦΕΚ 753/Δ/26.09.2023)	GR4340001 ΕΖΔ GR4340017 ΖΕΠ
11	Φαλάσαρνα	ΚΥΑ 95882/1922 (ΦΕΚ 762/Δ/27.09.2023)	GR4340001 ΕΖΔ

1

<https://www.cbd.int/doc/decisions/cop-15/cop-15-dec-04-en.pdf>

2

UNEP/MAP-SPA/RAC, 2021. Post-2020 Strategic Action Programme for the Conservation of Biodiversity and Sustainable Management of Natural Resources in the Mediterranean Region. Ed. SPA/RAC, Tunis. <https://spa-rac.org/en/publication/download/1515/post-2020-sapbio>

3

Ανακοίνωση της Επιτροπής, Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 - Επαναφορά της φύσης στη ζωή μας (Βρυξέλλες, 20.5.2020 COM(2020) 380 final). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52020DC0380>

4

Ibid, σελ. 14. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Σχέδιο δράσης της ΕΕ: Προστασία και αποκατάσταση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων για βιώσιμη και ανθεκτική αλιεία, Βρυξέλλες, 21.2.2023 COM(2023) 102 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023DC0102>.

5

άρθρο 174 παρ. 1 του ν. 5037/2023

6

Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για τη βιοποικιλότητα https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/legacy/Files/Perivallon/Diaxeirisi%20Fysikoy%20Perivallontos/Biopoikilotita/20200323_ethniki_strathgiki_biodiversity.pdf

7

https://www.ourocean2024.gov.gr/wp-content/uploads/2024/04/A5_OOC-9_PROPOSED-COMMITMENTS_12.4.pdf

8

Σημειώνεται ότι βρίσκεται σε φάση αξιολόγησης δημόσιος διαγωνισμός για την ανάθεση από τον Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α. της Υπηρεσίας κατάρτισης Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης (ΕΠΜ) για το θαλάσσιο Πάρκο του Ιονίου (Διακήρυξη Α.Π. 20817/15.07.2024) και έχει υλοποιηθεί η Ανάθεση από τον Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α. για την Υπηρεσία κατάρτισης συμπληρωματικής ΕΠΜ για το θαλάσσιο Εθνικό Πάρκο Αιγαίου (Α.Π. 17666Ο, 18/06/2024) <https://diavgeia.gov.gr/decision/view/94%CE%A1246%CE%9C%CE%91%CE%96%CE%A4-%CE%9505>

9

Βλ. WWF (2023), Assessing the balance between nature and people in European Seas: Maritime Spatial Planning in the Mediterranean Sea. <https://www.wwf.gr/?uNewsID=11333966>

10

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_6345

11

Κ.υ.α. 50743/2017 Αναθεώρηση εθνικού καταλόγου περιοχών του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000 (Β'4432).

12

174 Marine or partially marine areas in Greece – πηγή: Natura 2000 Map Viewer - https://natura2000.eea.europa.eu/?page=Page-1&views=Filter_Results_Sites (Σημειώνεται η αναφορά σε 118 ΘΠΠ στις Δεσμεύσεις της Κυβέρνησης στην 9η Διεθνή Σύσκεψη για τους ωκεανούς - <https://www.ourocean2024.gov.gr/commitments/>)

13

<https://www.ourocean2024.gov.gr/commitments>

14

Hockings, M., Systems for assessing the effectiveness of management in protected areas, BioScience Vol. 53, No.9 2003.

15

Stolton, S. and N. Dudley. 2016. METT Handbook: A guide to using the Management Effectiveness Tracking Tool (METT), WWF-UK, Woking.

16

Tempesta M., Otero M. 2013. Guide for quick evaluation of management in Mediterranean MPAs. WWF Italy, IUCN. 68 pp.

17

Ervin, J. 2003, WWF: Rapid Assessment and prioritization of Protected Area Management (RAPPA) Methodology. WWF Gland, Switzerland. <https://wwfeu.awsassets.panda.org/downloads/rappam.pdf>

18

Υλοποιήθηκε μια συνάντηση εργασίας (workshop) μεταξύ 10 περιβαλλοντικών οργανώσεων (ΑΡΧΕΛΩΝ, Blue Marine Foundation, Cyclades Preservation Fund, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Greenpeace, ISEA, MEDASSET, Ινστιτούτο Κητολογικών Ερευνών Πέλαγος, Thalassa Foundation, WWF Ελλάς) (3/2024) και ακολούθησε περαιτέρω συνάντηση (6/2024).

19

Υλοποιήθηκαν δύο συναντήσεις με εκπροσώπους από Γενική Διεύθυνση του Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α. & τη Μονάδα Διαχείρισης Εθνικών Πάρκων Ζακύνθου, Αίνου και Προστατευόμενων Περιοχών Ιονίων Νήσων (5/2024 & 6/2024).

20

Για τον υπολογισμό λάβαμε υπόψη την καταγραφή των θαλάσσιων ή μερικώς θαλάσσιων περιοχών του δικτύου Natura 2000 στο Natura 2000 Map Viewer: 174 Marine or partially marine areas in Greece – πηγή: Natura 2000 Map Viewer - https://natura2000.eea.europa.eu/?page=Page-1&views=Filter_Results_Sites (Σημειώνεται ότι στις Δεσμεύσεις της ελληνικής κυβέρνησης στην 9η Διεθνή Σύσκεψη για τους ωκεανούς γίνεται λόγος για 118 ΘΠΠ - <https://www.ourocean2024.gov.gr/commitments/>)

21

Στο καθεστώς αυτό έχουμε υπολογίσει τη θέσπιση προστατευτικών μέτρων είτε με προεδρικά διατάγματα είτε με υπουργικές αποφάσεις. Οι περιοχές και το προστατευτικό καθεστώς περιλαμβάνονται στον Πίνακα 1 στο Παράρτημα.

22

Για τον υπολογισμό του ποσοστού κάλυψης χρησιμοποιήθηκαν τα στοιχεία των εκτάσεων των 12 ΘΠΠ στο Natura 2000 Viewer <https://natura2000.eea.europa.eu/>, και το σύνολο των χωρικών υδάτων λαμβάνοντας υπόψη το ποσοστό υφιστάμενης κάλυψης 18.3% επί των χωρικών θαλάσσιων υδάτων της χώρας που αντιστοιχεί σε έκταση 22.796 Km2 (πηγή: https://www.ourocean2024.gov.gr/wp-content/uploads/2024/04/A5_OOC-9_PROPOSED-COMMITMENTS_12.4.pdf).

23

Βλ.για την Ζάκυνθο: C-103/00, Απόφαση του Δικαστηρίου (έκτο τμήμα) της 30ης Ιανουαρίου 2002, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Ελληνικής Δημοκρατίας. Για τον Κυπαρισσιακό, C-504/14 Απόφαση του Δικαστηρίου (τέταρτο τμήμα) της 10ης Νοεμβρίου 2016,.

24

Π.δ. Χαρακτηρισμός χερσαίων και θαλασσίων περιοχών του κόλπου Λαγανά και των νήσων Στροφάδων ως Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο (Δ' 906/1999) και π.δ. Τροποποίηση του από 1.12.1999 π.δ/τος (Δ' 1272/2003)

25

Προεδρικό Διάταγμα «Χαρακτηρισμός χερσαίων και θαλάσσιων περιοχών του Σχοινιά – Μαραθώνα Αττικής ως Εθνικού Πάρκου» (Δ' 395/2000).

26

Π.δ. Χαρακτηρισμός του Κυπαρισσιακού κόλπου και της ευρύτερης περιοχής του ως «Περιοχή Προστασίας της Φύσης», καθορισμός ζωνών προστασίας, καθορισμός χρήσεων, όρων και περιορισμών δόμησης. (Δ' 391/2018)

27

Κ.υ.α. 23537/2003 «Χαρακτηρισμός της χερσαίας και θαλάσσιας περιοχής των Βορείων Σποράδων ως Εθνικού Θαλάσσιου Πάρου» (Δ' 621). Επίσης, η θέσπιση εισιτηρίου για τη Ζώνη Α του ΕΘΠ Σποράδων συμβάλλει τόσο στην προστασία της περιοχής όσο και στην εξασφάλιση πόρων (βλ. παρακάτω ενότητα Πόροι).

28

Κ.υ.α. 22306/2006 Χαρακτηρισμός των λιμνοθαλάσσιων, χερσαίων, ποτάμιων περιοχών του νοτίου τμήματος του νομού Αιτωλοκαρνανίας και του νησιωτικού συμπλέγματος των Β. και Ν. Εχινάδων του νομού Κεφαλληνίας ως Εθνικό Πάρκο με την ονομασία "Εθνικό Πάρκο Λιμνο-θαλασσών Μεσολογίου-Αιτωλικού, κάτω ρου και εκβολών ποταμών Αχελώου και Ευήνου και νήσων Εχινάδων" (Δ' 477).

29

Κ.υ.α. 11989/2008 Χαρακτηρισμός των χερσαίων, υδάτινων και θαλάσσιων περιοχών του Αμβρακικού κόλπου ως Εθνικού Πάρκου και καθορισμός χρήσεων, όρων και περιορισμών (Δ' 123).

30

ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/70522/1843/28.6.2024 (Δ' 449) Παράταση ισχύος και τροποποίηση της ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/58979/1531/21.06.2019 απόφασης του Αναπληρωτή Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας «Καθορισμός όρων και περιορισμών για την προστασία, διατήρηση και διαχείριση της φύσης της χερσαίας και θαλάσσιας περιοχής της Νήσου Γυάρου» (Δ' 389).

31

Κ.υ.α. ΥΠΕΝ/ΓΔΠΠ/95794/1919/2023 Καθορισμός όρων και περιορισμών για την πνροστασία, διατήρηση και διαχείριση τη φύσης, τη χερσαίας και θαλάσσιας περιοχής προστασίας της βιοποικιλότητας τη Ελαφονήσου και έγκριση Σχεδίου Δράσης (Δ' 752).

32

Κ.υ.α. ΥΠΕΝ/ΓΔ ΠΠ/95663/1917/19.9.2023 Καθορισμός όρων και περιορισμών για την προστασία, διατήρηση και διαχείριση της φύσης, της χερσαίας και θαλάσσιας περιοχής προστασίας της βιοποικιλότητας του Μπάλου – Γραμβούσας και έγκριση Σχεδίου Δράσης (Δ' 753).

33

Κ.υ.α. ΥΠΕΝ/ΓΔ ΠΠ/95882/1922/19.9.2023 Καθορισμός όρων και περιορισμών για την προστασία, διατήρηση και διαχείριση της φύσης, της χερσαίας και θαλάσσιας περιοχής προστασίας της βιοποικιλότητας της Φαλάσαρνας και έγκριση Σχεδίου Δράσης (Δ' 762).

34

Βλ. Ανακοίνωση για προσφυγή στο ΣτΕ των περιβαλλοντικών οργανώσεων Greenpeace, Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, MEDASSET και WWF Ελλάς για την ακύρωση της απόφασης ανανέωσης των περιβαλλοντικών όρων για την εγκατάσταση και λειτουργία στην περιοχή του Θρακικού πελάγους πλωτής μονάδας αποθήκευσης και επαναεριοποίησης υγροποιημένου φυσικού αερίου. https://www.wwf.gr/ta_nea_mas/?12560416/-----FSRU-

35

C-849/19, Απόφαση του Δικαστηρίου (έκτο τμήμα) της 17ης Δεκεμβρίου 2020, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας, σκ. 77.

36

Ibid.

37

Υ.α. ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/24776/985 Καθορισμός στόχων διατήρησης φυσικών τύπων οικοτόπων του Παραρτήματος Ι και ειδών του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ σε Ειδικές Ζώνες Διατήρησης και Τόπους Κοινοτικής Σημασίας του εθνικού οικολογικού δικτύου NATURA 2000 (Β' 1807).

38 Υ.α. ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/24776/985 Καθορισμός στόχων διατήρησης φυσικών τύπων οικοτόπων του Παραρτήματος Ι και ειδών του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ σε Ειδικές Ζώνες Διατήρησης και Τόπους Κοινοτικής Σημασίας του εθνικού οικολογικού δικτύου NATURA 2000.

39 Υ.α. ΥΠΕΝ/ΔΔ ΦΠΒ/33758/1323 Καθορισμός και έγκριση στόχων διατήρησης για είδη ορνιθοπανίδας του άρθρου 4, παρ. 1 και 2,της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ στις Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) του εθνικού οικολογικού δικτύου NATURA 2000» (Β΄2138).

40 Βλ. άρθρο 35 παρ. 7 του ν. 3937/2011 (Α΄60): «7. Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται μετά από πρόταση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, ορίζονται ο τρόπος και οι διαδικασίες καθορισμού των επιτρεπόμενων χρήσεων γης και όρων και περιορισμών δόμησης ή ειδικότερων προϋποθέσεων και περιορισμών που αφορούν στις επιτρεπόμενες χρήσεις ή τη δόμηση των ακινήτων, ανάλογα με την κατηγορία και τη θέση του οικισμού, ο τρόπος δημιουργίας νέων κοινόχρηστων χώρων ή τροποποίησης των υφιστάμενων, καθώς και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια για την πολεοδομικά λειτουργική και βιώσιμη αναμόρφωση και ανάπτυξη των οικισμών αυτών».

41 <https://ypen.gov.gr/diavouleusi/forums/forum/dimosia-diavoyleysi-toy-ergoy-ekponisi-eidikon-perivallontikon-meleton-syntaxi-proedrikon-diatagmaton-prostasias-kai-schedion-diacheirisis-gia-tis-perioches-toy-diktvy-natura-2000/>

42 Υπ’ αριθμ. ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/32234/1260, 24/03/23, Έγκριση Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης (Ε.Π.Μ.) 10α Εκπόνηση ΕΠΜ και ΣΔ για τις περιοχές Natura 2000 Περιφέρειας Πελοποννήσου. Περιφερειακών Ενότητων Λακωνίας (μέρους) και Μεσσηνίας» και υπ’ αριθμ. ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/80893/2095, 23/07/2024 Έγκριση της Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης (ΕΠΜ) 2α «Εκπόνηση ΕΠΜ και ΣΔ για τις περιοχές Natura 2000 της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (Ανατολικό Τμήμα: Περιφερειακές Ενότητες Σερρών, Κιλκίς, Θεσσαλονίκης)»

43 Απόφαση της Επιτροπής 2006/613/ΕΚ της 19ης Ιουλίου 2006 σχετικά με την έγκριση, σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, του καταλόγου των τόπων κοινοτικής σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή.

44 C-849/19, Απόφαση του Δικαστηρίου (έκτο τμήμα) της 17ης Δεκεμβρίου 2020, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας.

45 Εκτελεστική Απόφαση της Επιτροπής (ΕΕ) 2019/22 της 14ης Δεκεμβρίου 2018 για την έγκριση του δωδέκατου επικαιροποιημένου καταλόγου τόπων κοινοτικής σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή.]

46 Κ.υ.α. 32473/7718/2001 «Κανονισμός Διοίκησης και Λειτουργίας του Εθνικού Πάρκου Σχοινιά – Μαραθώνα (ν. Αττικής) και Σχέδιο Διαχείρισης αυτού» (Β΄18393)

47 Σημειώνεται ότι είναι σε εξέλιξη η διαδικασία δημόσιου διαγωνισμού για την ανάθεση από τον Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α. της εκπόνησης τριών (3) σχεδίων διαχείρισης για τη ρύθμιση των δραστηριοτήτων αναψυχής στις περιοχές προστασίας της βιοποικιλότητας Ελαφονησίου, Φαλασάρων και Μπάλου – Γρμπαβούσας (Διακήρυξη Α.Π. 25551, 03/09/2024)

48 https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/2021/04/PAF-EL_FINAL-2.pdf

49 Βλ. EU Pilot (EUP(2021)9806). Επίσης: Πρόταση του WWF Ελλάς και της Νόμος + Φύση για την ορθή ενσωμάτωση και εφαρμογή στην εθνική έννομη τάξη του άρθρου 6 παρ. 3 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τη δέουσα εκτίμηση (Μάρτιος 2022), https://wwfeu.awsassets.panda.org/downloads/n_f_proposal_appropriate_assessment_mar_2022_final.pdf.

50 Ibid. Επίσης, βλ. C-504/14, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας, Απόφαση του Δικαστηρίου της ΕΕ της 10ης Νοεμβρίου 2016, ECLI:EU:C:2016:847.

51 C-98/03, σκέψη 51 και C418/04, σκ. 232-233.

52 Βλ. καταγγελία των περιβαλλοντικών οργανώσεων ClientEarth, WWF Ελλάς και το ελληνικό γραφείο της Greenpeace προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για μη συμμόρφωση με το ενωσιακό δίκαιο για το πρόγραμμα έρευνας και εξόρυξης πετρελαία και ορυκτού αερίου στην Ελλάδα, https://www.wwf.gr/ta_nea_mas/?12508166/.

53 Βλ. C-127/02, Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 7ης Σεπτεμβρίου 2004, Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee και Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels κατά Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, σκ. 29.

54 Βλ. υπόμνημα 10 περιβαλλοντικών οργανώσεων προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με την εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της ΕΕ στην Ελλάδα (Απρίλιο 2024) https://wwfeu.awsassets.panda.org/downloads/ngo_memo_to_dgenv-9april2024_meeting-.pdf

55 Ενδεικτικά, δράσεις παρακολούθησης και προστασίας για τις θαλάσσιες χελώνες υλοποιούνται από τον ΑΡΧΕΛΩΝ σε ετήσια βάση, από το 1983 έως σήμερα, στους μεγαλύτερους βιοτόπους αναπαραγωγής (Ζάκυνθος, Κυπριαρισιακός κόλπος, Λακωνικός κόλπος, Κορώνη, Ρέθυμνο, Χανιά, Μεσσαρά). Επίσης, υλοποιείται συστηματικό πρόγραμμα εκτίμησης του πληθυσμού (Caretta caretta και Chelonia Mydas) στο τροφικό πεδίου του Αμβρακικού Κόλπου (εντός των ορίων του Εθνικού Πάρκου Υγροτόπων Αμβρακικού) από το 2001. Αναφορικά με τα θαλασσοπούλια, υλοποιούνται προγράμματα παρακολούθησης και προστασίας των θαλασσοπουλιών στο Αιγαίο και Ιόνιο από την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία από το 1995, εστιάζοντας στην εκτίμηση των αναπαραγωγικών πληθυσμών, την παρακολούθηση αποικιών, εντοπισμό των περιοχών τροφοληψίας, τηλεμετρία και την μείωση των απειλών. Συστηματική παρακολούθηση υλοποιείται σε ετήσια βάση στα Βόρεια Δωδεκάνησα, στη Γυάρο, τους Φούρνους, την Σκύρο, κ.α.

56 Βλ. άρθρο 21 παρ. 3 στοιχ. α΄ υποστοιχ. δδ΄ ν. 1650/1986: «τις κατευθύνσεις και τις προτεραιότητες για την υλοποίηση έργων, δράσεων και μέτρων που απαιτούνται για την αποτελεσματική προστασία, διαχείριση και αποκατάσταση των αντικειμένων που προστατεύονται κατά περίπτωση, καθώς και τα κατάλληλα προγράμματα παρακολούθησης του προστατευτέου αντικειμένου και αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας του Σχεδίου Διαχείρισης».

57 Η ολοκλήρωση του συνολικού έργου προβλέπεται τέλος του 2025 σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης της Απόφασης Ένταξης (ΥΠΟΙΚ 31/3/2023 Α.Π. 51285 ΕΞ 2023 Απόφαση Ένταξης του έργου στο Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας - ΑΔΑ: 9ΚΘΒΗ-ΧΚΦ)

58 Πληροφορία από επικοινωνία με Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α..

59 Βλ. άρθρο 21 παρ. 3 στοιχ. α΄ υποστοιχ. δδ΄ ν. 1650/1986 (Α΄160): «τις κατευθύνσεις και τις προτεραιότητες για την υλοποίηση έργων, δράσεων και μέτρων που απαιτούνται για την αποτελεσματική προστασία, διαχείριση και αποκατάσταση των αντικειμένων που προστατεύονται κατά περίπτωση, καθώς και τα κατάλληλα προγράμματα παρακολούθησης του προστατευτέου αντικειμένου και αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας του Σχεδίου Διαχείρισης».

60 Βλ. μια ανάλυση του νέου συστήματος διακυβέρνησηςΙ.Μητσόπουλος και Β.Μ.Τζατζάκη, Το νέο σύστημα διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα. Η θεσμική κατοχύρωση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, Νόμος και Φύση (Μάιος 2021) <https://nomosphysis.org.gr/21208/to-neo-systima-diaxeirisis-ton-prostateyomenon-perioxon-stin-ellada-i-thesmiki-katoxyrosi-tis-polyepipedis-diakvyvernisis/>.

61 Ανακοίνωση Τυπου ΥΠΕΝ, 31.5.2022 «Ενσωματώθηκαν οι 36 πρώην Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών (ΦΔΠΠ) στον Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α.»

62 Απασχολούμενο προσωπικό Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α./ΜΔΠΠ: 316 άτομα το μόνιμο προσωπικό (320 συμπεριλ. Γενικής Διεύθυνσης Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α.) και έως 50 άτομα το εποχικό προσωπικό. Σημειώνεται η πρόσληψη 14 ατόμων με συμβάσεις ορισμένου χρόνου για το σώμα φύλαξης (<https://necca.gov.gr/nea-anakoinoseis-deltia-typou/apotelesmata-soch-1-2024/>)(ενώ αναμένεται η πρόσληψη συνολικά 40 ατόμων (για το σώμα φύλαξης) (σύμφωνα με σχετική επικοινωνία με τον Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α., Ιούλιος 2024).

63 Προγραμματική Σύμβαση μεταξύ του Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α., του Δήμου Σύρου-Ερμούπολης και του WWF Ελλάς, για την υλοποίηση της Πράξης «Αναπτύσσοντας ένα παράδειγμα τουρισμού χαμηλού αντικτύπου στη Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή της Γυάρου» https://www.syros-ermoupolis.gr/wp-content/uploads/2024/05/155_2024.pdf

64 Προγραμματική Σύμβαση μεταξύ του Δήμου Αγίας και του Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α. στο πλαίσιο του «Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Θεσσαλίας 2014-2020», στην Πρόσκληση με Κωδικό 114 (Α/Α ΟΠΣ ΕΣΠΑ: 5060) και τίτλο: «Δράσεις προστασίας και ανάδειξης περιοχών NATURA», με σκοπό τη Δημιουργία Κέντρου Πληροφόρησης Κολιδάδας Τερπινών

65 Μνημόνιο για την ενίσχυση της φύλαξης του ΕΘΠ Αλοννήσου Β. Σποράδων μέσω της εγκατάστασης συστημάτων εποπτείας και επιτήρησης υψηλής τεχνολογίας σε επιλεγμένα σημεία της Α΄ ζώνης του Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ., σε συνδυασμό με δοκιμασμένες μεθόδους επιτόπιας φύλαξης μεταξύ του ΥΠΕΝ, του ΥΝΑΝΠ, του Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α., του Ιδρύματος Thalassa, της ΑΜΚΕ «ΑΕΝΑΟΣ ΘΑΛΑΣΣΑ» και της Οργάνωσης «ΜΟΤ» – Εταιρεία για τη Μελέτη και Προστασία της Μεσογειακής Φώκιας.

- Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α. και της Sea Shepherd Global για την ενίσχυση της φύλαξης του ΕΘΠΑΒΣ, <https://necca.gov.gr/nea-anakoinoseis-deltia-typou/enisxysi-fylaxis-alonnisos/>

- Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α. και του Ιδρύματος Thalassa που περιγράφει τους όρους με τους οποίους το Ίδρυμα Thalassa μέσω του επανδρωμένου σκάφους Νήρηξ συμβάλλει στην επιτήρηση και αποτελεσματική φύλαξη του ΕΘΠΑΒΣ.

66 <https://necca.gov.gr/nea-anakoinoseis-deltia-typou/mnimonio-synergasias-gia-tin-prostasia-tis-mesogeiakis-fokias/> και <https://www.monksealalliance.org/en/news/news/the-monk-seal-alliance-joins-forces-with-the-natural-environment-and-climate-change-agency-necca-to-strengthen-conservation-action-in-greece-066> - Το Monk Seal Alliance αποτελεί συμμαχία ιδρυθείσα από τα Prince Albert II of Monaco Foundation, MAVA Foundation, Fondation Segre, Thalassa Foundation και Sancta Devota Foundation

67 <https://necca.gov.gr/ekdiloiseis/diimerida-dilitiriasmena-dolomata-2/>

68 Υπ’ αριθμ. ΥΠΕΝ/ΔΔΥ/38389/3480 Συγκρότηση Επιτροπής «Φύση 2000» σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 της υπ’αρ. 33318/3028/1998 (Β΄1289) κοινής υπουργικής απόφασης (ΥΟΔΔ 408).

69 Άρθρο 5 παρ. 1 της κ.υ.α. 33318/3028/1998 Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων (ενδιατημάτων) καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (Β΄1289).

70 Πληροφορίες από επικοινωνία με Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α., Ιούλιος 2024). Καθυστερήσεις στη συγκρότηση των Επιτροπών φαίνεται να οφείλονται στον διορισμό των εκπροσώπων των ΟΤΑ Α και Β λόγω αλλαγών των προσώπων κατόπιν αρχαιρεσιών.

71 Υ.α. ΥΠΕΝ/ΔΝΕΠ/21572/801/2022 Καθορισμός αρμοδιοτήτων των τοπικών Επιτροπών Διαχείρισης, προς υποστήριξη των Μονάδων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών (Μ.Δ.Π.Π.) του Οργανισμού Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α.). (Β΄1273).

72 Για τις ΕΠΜ: άρθρο 21 παρ. 2 του ν. 1650/1986. Το έργο των ΕΠΜ προβλέπει τη διενέργεια δημόσιας διαβούλευσης για τα σχέδια προεδρικών διαταγμάτων.

73 <https://ypen.gov.gr/diavouleusi/forums/forum/dimosia-diavoyleysi-toy-ergoy-ekponisi-eidikon-perivallontikon-meleton-syntaxi-proedrikon-diatagmaton-prostasias-kai-schedion-diacheirisis-gia-tis-perioches-toy-diktvy-natura-2000/>.

74 Κ.υ.α. ΥΠΕΝ/ΔΝΕΠ/72683/2709/11.10.2021 (Β΄4768) Έγκριση του Οργανισμού του Νομικού Προσώπου Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) με την επωνυμία «Οργανισμός Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α.)». Κ.υ.α. ΥΠΕΝ/ΔΝΕΠ/28131/1170/20.04.2023 (Β΄2596) Τροποποίηση της υπό στοιχεία ΥΠΕΝ/ΔΝΕΠ/72683/2709/11.10.2021 κ.υ.α, «Έγκριση του Οργανισμού του Νομικού Προσώπου Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) με την επωνυμία “Οργανισμός Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α.)” (Β΄4768)».

75 Το σώμα φύλαξης αποτελείται από 107 άτομα και αναμένεται να απασχοληθούν πρόσθετα 40 άτομα. (σύμφωνα με σχετική επικοινωνία με τον Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α., Ιούλιος 2024).

76 Απόφ. ΔΣ Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α. 13721/2024 Ειδικός Κανονισμός Σώματος Φύλαξης Φύσης του Οργανισμού Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (Β΄2975

77 Το χρονοδιάγραμμα του συνολικού έργου 12/2022-12/2025 σύμφωνα με την Υπ. Αρ. Πρ. 51285 ΕΞ/ ΥΠΟΙΚ 31/3/2023 Απόφαση Ένταξης (ΑΔΑ: 9ΚΘΒΗ-ΧΚΦ)

78 Έχουν εκπονηθεί σχέδια φύλαξης για το σύνολο των ΘΠΠ από τις ΜΔΠΠ βάσει πρότυπου σχεδίου φύλαξης του Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α.. (πηγή: από σχετική επικοινωνία με τον Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α., Ιούλιος 2024)

79 https://www.ourocean2024.gov.gr/wp-content/uploads/2024/04/A5_OOC-9_PROPOSED-COMMITMENTS_12.4.pdf (δέσμευση 3). Η δέσμευση αυτή αποτελεί μέρος του προαναφερθέντος έργου διαμόρφωσης ενός Εθνικού Συστήματος Φύλαξης και Παρακολούθησης των προστατευόμενων περιοχών με χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και το Εθνικό ΠΔΕ, βλ. παραπάνω υποσημ. 46

80 <https://www.wwf.gr/?123491891/>

81 Βλ. παραπάνω υποσημ. 64 και 65 αντίστοιχα.

82 Εγκύκλιος 15/2023 (Αριθμ. πρωτ. 4358/20-6-2023) με θέμα “Έκθεση αυτοψίας και πράξη βεβαίωσης για περιβαλλοντικές παραβάσεις από υπαλλήλους (ειδικοί ανακριτικοί υπάλληλοι) του Οργανισμού Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α.). <https://eisap.gr/%CE%B5%CE%B3%CE%BA%CF%8D%CE%BA%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CF%82-15-2023/>

83 Βλ. ενδεικτικά τις αναφορές των περιβαλλοντικών οργανώσεων MEDASSET και ΑΡΧΕΛΩΝ προς τη Μόνιμη Επιτροπή της Σύμβασης της Βέρνης: Convention on the conservation of European wildlife and natural

habitats, Standing Committee, 43rd Meeting, Open file: 1986/8, Follow up Recommendation No. 9 (1987) on the protection of Caretta caretta in Laganas bay, Zakynthos (Greece) Complainant Report, Document prepared by MEDASSET, T-PVS/Files(2023)47, διαθέσιμο σε <https://rm.coe.int/files47e-2023-greece-laganas-bay-comp-rep/1680ac6555>. Επίσης ibid, NGO Report, Document prepared by Archelon, T-PVS/Files(2023)61, διαθέσιμο σε <https://rm.coe.int/files61e-2023-greece-laganas-bay-ngo-rep-archelon/1680ad471a>.

84 Ενδεικτικά, βλ. εκθέσεις των περιβαλλοντικών οργανώσεων MEDASSET και ΑΡΧΕΛΩΝ στη Μόνιμη Επιτροπή της Σύμβασης της Βέρνης για την 43η Συνεδρίασή της (Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2023): Convention on the conservation of European wildlife and natural habitats, Standing Committee, 43rd Meeting, Open file: 2010/5, Complainant Report, Threats to marine turtles in Thines Kiparissias (Greece), I-PVS/Files(2023)46, Document prepared by MEDASSET, διαθέσιμο σε <https://rm.coe.int/files46e-2023-greece-thines-kyparissias-comp-rep/1680ac6554>. Και ibid, NGO Report, Document prepared by ARCHELON, T-PVS/Files(2023)60, διαθέσιμο σε <https://rm.coe.int/files60e-2023-greece-laganas-bay-ngo-rep-archelon/1680ad327f>.

85 Τα σκάφη που συμμετέχουν στη φύλαξη ανήκουν στους εξής φορείς: στο Λιμενικό (κατόπιν συμφωνίας η ΜΔΠΠ έχει πραγματοποιήσει δωρεά σε είδος προς το Λιμενικό για τα καύσιμα και τις επισκευές του σκάφους από πόρους που προέρχονται από τη θέσπιση εισιτηρίου στη Ζώνη Α΄ του Πάρκου), στην ΜΔΠΠ, και δύο σε περιβαλλοντικές οργανώσεις/ιδρύματα οι οποίοι έχουν υπογράψει μνημόνια συνεργασίας με τον Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α./ΜΔΠΠ (Ίδρυμα Thalassa και Sea Shepherd)..

86 Ενδεικτικά για το διάστημα μεταξύ 1/2023-2/2024 εντοπίστηκαν από τα σκάφη περιπολίας 24 περιστατικά ύποπτης ή έκνομης συμπεριφοράς στα όρια του ΕΘΠΑΒΣ, σύμφωνα με στοιχεία του Ιδρύματος Thalassa.

87 Απόφαση Έγκρισης 2ης Τροποποίησης Προϋπολογισμού οικονομικού έτους 2024 του Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α. - ΑΔΑ:ΡΥ9Ξ46ΜΑΖΤ-Ζ5Σ

88 https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/2021/04/PAF-EL_FINAL-2.pdf

89 Διακήρυξη 2935/05-02-2024 για την προμήθεια οχημάτων «Διακήρυξη Ηλεκτρονικού Ανοικτού Άνω των Ορίων Διαγωνισμού μέσω ΕΣΗΔΗΣ για την ανάθεση προμήθειας οχημάτων α) για την επιστημονική παρακολούθηση, εποπτεία και φύλαξη περιοχών του δικτύου Natura 2000 και β) για τη Δασική Υπηρεσία» (πηγή: ΕΣΗΔΗΣ)

90 Διακήρυξη 883/13-01-2024 για «Προμήθεια πλωτών μέσων ανοικτής θαλάσσης και εσωτερικών υδάτων για την επιστημονική παρακολούθηση, εποπτεία και φύλαξη περιοχών του δικτύου Natura 2000, MIS 5180549, Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας» (πηγή: ΕΣΗΔΗΣ)

91 Κ.υ.α. ΥΠΕΝ/ΥΠΡΓ/84580/8195/2020 Θέσπιση εισιτηρίου εισόδου επίσκεψης στην Α΄ Ζώνη του Εθνικού Θαλασσίου Πάρκου Αλοννήσου - Βορείων Σποράδων (Β΄3832).

92 Ibid, άρθρο 3 παρ. 3.

93 Στο Απόσπασμα Πρακτικού συνεδρίασης του Δ.Σ. Δήμου Αλοννήσου (Αρ. Απόφασης 124/25.9.2023 - ΨΘ8ΩΨ6-ΩΨ (diavgeia.gov.gr)), σημειώνεται ότι σύμφωνα με στοιχεία του Φορέα Διαχείρισης επισκέφτηκαν το Θαλάσσιο Πάρκο 600 σκάφη το 2022 και 1.380 το 2023 για την ίδια περίοδο, ήτοι αύξηση 130%.

94 Η αξιολόγηση της επάρκειας των διαθέσιμων πόρων είναι πέραν του πεδίου της παρούσας έκθεσης, καθότι θα απαιτούσε μια σε βάθος ανάλυση και εκτίμηση του συνόλου των αναγκών εκάστης ΜΔΠΠ και εκάστης ΘΠΠ για την αποτελεσματική διαχείριση τους.

95 Βλ. Πρόταση της Νόμος + Φύση και του WWF Ελλάς για την ορθή ενσωμάτωση και εφαρμογή στην εθνική έννομη τάξη του άρθρου 6 παρ. 3 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τη δέουσα εκτίμηση, https://www.wwf.gr/ta_nea_mas/?uNewsID=6165966.

© Δημήτρης Καραβέλλας / WWF Ελλάς

Η παρούσα έκθεση εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου
*«Προάγοντας τον στόχο 30X30 για ένα οικολογικά αντιπροσωπευτικό, συνεκτικό και καλά διαχειριζόμενο
δίκτυο Θαλάσσιων Προστατευόμενων Περιοχών στην Ελλάδα»*, υλοποιείται στην Ελλάδα από το WWF Ελλάς
και τη Greenpeace, χρηματοδοτούμενο από το Oceans 5.

Κύριος στόχος του έργου είναι να συμβάλει στην επίτευξη του στόχου 30x30 από την Ελλάδα, που σημαίνει
ότι έως το 2030, το τριάντα τοις εκατό (30%) των θαλάσσιων περιοχών της Ελλάδας θα είναι σε καθεστώς
αποτελεσματικής προστασίας και διαχείρισης.

This report was developed with respect to the project
*“Advancing the 30X30 target for an ecologically-representative, coherent and well-managed
network of Marine Protected Areas in Greece”* is being implemented in Greece by WWF Greece and Greenpeace,
funded by Oceans 5.

The main objective of the project is to contribute to Greece's achievement of the 30x30 goal,
which means that by 2030, thirty percent (30%) of Greece's marine areas will be under effective protection
and management.